

STORTINGET

Innst. 119 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 6 (2018–2019)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Oppgaver til nye regioner

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Sterkere regionale samfunnsutviklere

Det vises i meldingen til at regjeringen med regionreformen ønsker å legge til rette for positiv samfunnsutvikling i alle deler av landet, basert på regionale fortrinn, forutsetninger og prioriteringer. Fylkeskommunene er sentrale i å tilpasse den regionale politikken til de nasjonale og regionale utfordringene vi står overfor. Regjeringen vil styrke fylkeskommunene som samfunnsutviklere slik at de får flere virkemidler til å utvikle fylket i ønsket retning. Fylkeskommuner som legger til rette for at flere kommer i jobb, at bedrifter får tak i den arbeidskraften de trenger, og at flere jobber skapes, skaper attraktive regioner og styrket vekstkraft.

Ved Stortingets behandling av Meld. St. 22 (2015–2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver ble følgende anmodningsvedtak fattet:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et ekspertutvalg som skal foreslå ytterligere nye oppgaver til regionene når den nye regionstrukturen er fastlagt, og senest våren 2017.»

Regjeringen oppnevnte på bakgrunn av dette et ekspertutvalg i juni 2017, som ble ledet av professor ved Universitet i Oslo Terje P. Hagen. Utvalget leverte sin rapport 1. februar 2018, og rapportens innhold ble kort

oppsummert i Prop. 88 S (2017–2018) Kommuneproposisjonen 2019. Rapporten var på høring med frist 9. mai.

Ved Stortingets behandling av Kommuneproposisjonen 2019 ble følgende anmodningsvedtak fattet:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget senest innen 15. oktober 2018 med en egen sak med samlet vurdering av oppgaveoverføringene til de nye fylkeskommunene basert på ekspertutvalgets utredning.

Dette gjelder også oppgaver som vil fases inn, og som ikke er klare for overføring fra 1. januar 2020.»

Regjeringen presenterer i meldingen sin vurdering av hvilke oppgaver som kan overføres til fylkeskommunene.

Det vises i meldingen til at forslag til nye oppgaver som krever lov- eller forskriftsendringer, vil bli sendt på høring på ordinær måte, slik at høringsinstansene får anledning til å uttale seg om regjeringens konkrete forslag. Forslag til lovendringer fremmes deretter for Stortinget. Forslag fra regjeringen som krever budsjettendringer, vil bli fremmet for Stortinget i forbindelse med den ordinære budsjettprosessen.

Regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har kommet til enighet om oppgaveoverføring og regionreform. Innholdet i enigheten legges til grunn for denne meldingen.

Følgende temaer er omtalt i meldingen:

- Utfordringer som krever regionale løsninger
- Større ansvar i en ny fylkesstruktur
- En sterkere kompetansepolitisk rolle
- En sterkere næringspolitisk rolle
- Regional planlegging, samferdsel, klima og miljø
- Styrking av Nord-Norge
- Redusert detaljstyring av fylkeskommunene

Oversikt over nye oppgaver til fylkeskommunene

Det vises i meldingen til at de samlede forslagene til nye oppgaver til fylkeskommunene i regionreformen er som følger:

Næringsutvikling og næringsrettet forskning

- Oppdragsgiveransvaret for næringspolitiske virkemidler som i dag forvaltes av Innovasjon Norge (deler av etablerertilskudd knyttet til gruppe 1, mentorprogram, bedriftsnettverk, samt utrede om reiselivssatsingen bør flyttes) og Siva (næringshageprogrammet og inkubatorprogrammet) overføres til fylkeskommunene.
- Den helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet kan bidra til at ytterligere oppgaver som kan styrke fylkeskommunens rolle som næringspolitisk aktør, flyttes til fylkeskommunene. Det skal særlig ses på utflytting av oppdragsgiveransvaret for virkemidler knyttet til småbedrifter og lokale/regionale formål.
- Det skal utredes om det er behov for endringer i organisasjons- og tilknytningsformen for de nasjonale virkemiddelaktørene, herunder Siva og Innovasjon Norge.
- Det er en målsetting å styrke de regionale forskningsfondene, RFF.
- Fylkeskommunenes rolle i å mobilisere og kvalifisere næringslivet til å investere mer i FoU skal styrkes, blant annet ved å se på FORREGION, RFF, ordningene med Nærings-ph.d., MABIT-ordningen og mobilisering til Skattefunnordningen.

Landbruk

- Forvaltning av tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak i landbruket som i dag gjøres av Fylkesmannen.
- Forvaltning av tilskudd til kystskogbruk som i dag gjøres av Landbruksdirektoratet.
- Ansvar for å utarbeide regionalt næringsprogram som i dag gjøres av Fylkesmannen.

Samferdsel

- Ansvar for de statlige fiskerihavnene som i dag ligger hos Kystverket.
- Kjøp av innenlandske flyruter som i dag gjøres av Samferdselsdepartementet.
- Tilskudd til ikke-statlige lufthavner som i dag forvaltes av Samferdselsdepartementet.
- Det tas sikte på å overføre støtteordningen for bredbåndsutbygging som i dag forvaltes av Nkom. Nkoms faglige rolle knyttet til tilskuddsordningen vurderes.
- Den statlige tilskuddsordningen for utvidet TT-tilbud innlemmes, ansvaret overføres etter at ordningen har blitt finansiert som en nasjonal ordning.

- Tilskudd til skredsikring av fylkesveger innlemmes i 2020.
- Tilskuddet til gang- og sykkelveger langs fylkeskommunalt og kommunalt vegnett innlemmes i 2020.
- Tilskudd til fiskerihavneanlegg innlemmes i 2020.
- Fylkesdelen av sams vegadministrasjon.
- Koordinering av kollektivtrafikken mellom fylke og stat utvides for å bidra til at begge parter når målsettingene innenfor kollektivområdet. Dagens samarbeidsavtaler mellom Jernbanedirektoratet og fylkeskommunen utvides til også å omfatte ruteendringsprosesser, herunder når og hvordan prosessen skal være. Fylkeskommunen tar ansvar for dialogen med kommunene, produksjon av transporttjenester, utforming av krav til hele eller deler av tilbudet, byvekstavtale, avtale for øvrige deler av fylkene, samspillet mellom buss- og togtilbud og forpliktende samarbeid om ruteinformasjon.

Kompetanse og integrering

- Utvidet ansvar for regional kompetansepolitikk.
- En tydeliggjøring av fylkeskommunens rolle i kompetansereformen.
- Tilskudd til karriereveiledning som i dag forvaltes av Kompetanse Norge. Samarbeidet regionalt med Nav opprettholdes som nå.
- Utrede en endring av tilskudd til studieforbund, der deler av tilskuddene kan utbetales av fylkeskommunene.
- Utrede om fylkeskommunene bør få en større rolle i samordningen av kompetansepolitikken for å bidra til økt sysselsetting og lavere ledighet.
- Arbeidsmarkedstiltaket bedriftsintern opplæring (BIO) som i dag forvaltes av Arbeids- og velferdsetaten.
- Det utredes om ansvaret for opplæringstiltakene som forvaltes av Arbeids- og velferdsetaten, bør ses i sammenheng med fylkeskommunens ansvar for opplæring og grunnleggende kompetanseutvikling.
- Tilskudd til etablereropplæring som i dag forvaltes av IMDi.
- Tilskudd til mentor- og traineeordninger som i dag forvaltes av IMDi.
- Tilskudd til jobbsjansen del B.
- I arbeidet med integreringsstrategien vurderes det om ytterligere oppgaver kan overføres til fylkeskommunene.
- Minoritetsrådgiorderordningen vurderes overført etter at ordningen er videreutviklet og styrket.
- Fylkeskommunene skal utarbeide planer som også omfatter tiltak for å kvalifisere flyktninger og innvandrere til å møte regionale arbeidsmarkedets behov.

- Utvidet ansvar for forsterket grunnopplæring til ungdom som mangler dette, slik at flere får reell mulighet for å gjennomføre videregående opplæring.
- Det skal utredes hvordan ressurser og kompetanse overføres fra staten til fylkene, slik at fylkene kan få ansvaret for bosetting internt i regionene og annen regional samordning av integreringspolitikken, innenfor rammen av nasjonal politikk. De nasjonale oppgavene som er lagt til regionskontorer, skal bli værende i IMDi. IMDi beholder et nasjonalt ansvar for bosetting sammen med ordningen med et bosettingsutvalg med representanter for kommune og stat. IMDi opprettholdes også som et nasjonalt fagorgan for integreringsområdet.

Kultur

- Hagen-utvalgets forslag vurderes i den kommende kulturmeldingen. Et større fylkeskommunalt ansvar for kulturoppgaver varsles i denne meldingen.

Folkehelse

- Tilskudd til friskliv, mestring og læring.
- Tilskudd til tverrfaglig innsats på rusfeltet.
- Midler i program for folkehelsearbeid som i dag forvaltes av Helsedirektoratet, innlemmes i rammetilskuddet til fylkeskommunene etter programperioden.

Barnevern

- Det utredes om en overføring av Bufetats oppgaver i barnevernet til fylkeskommunene vil gi et styrket tilbud til utsatte barn og familier. Målet er en styrking av innsatsen overfor barn som trenger disse tjenestene. Særlig skal det legges vekt på mulighetene for tidlig inngripen fra et bredt spekter av tjenester og på god tilgang i alle deler av landet til spesialiserte tilbud for dem med de mest komplekse behovene.

Styrking av Nord-Norge

- Om lag halvparten av midlene i tilskuddsordningen Arktis 2030 som i dag forvaltes av Utenriksdepartementet, overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge.
- Forvaltning av tilskudd til kvensk språk og kultur overføres til Troms og Finnmark fylkeskommune.
- Fylkeskommunenes involvering i planleggingen av gjennomføring av møter i Arktisk råd sikres/styrkes og tydeliggjøres gjennom utarbeidelsen av målsettinger, regler og rutiner for samarbeidet mellom aktørene.
- Det etableres et sekretariat for Regionalt nordområdeforum i Vadsø.

I meldingen gis også følgende oppfordring til de to nordligste fylkeskommunene:

- Fylkeskommunene i Troms og Finnmark oppfordres til å ta vesentlig mer hensyn til Finnmark og Vadsø i fordelingen av arbeidsplasser i den nye fylkeskommunen, særlig med henblikk på fordelingen av fylkesadministrasjonen.

Klima og miljø

- Alle oppgaver hos Fylkesmannen som innebærer politisk skjønn innenfor artsforvaltning, utenom truede arter og verneområdeforvaltning, er overført til fylkeskommunen.
- Vannressursforvaltningen overføres ikke fra fylkeskommunen til staten.
- Oppgaver knyttet til statlig sikrede friluftsområder som i dag utføres av Fylkesmannen, samt deler av Miljødirektoratets forvaltningsansvar for de statlig sikrede friluftsområdene.
- Oppgaver knyttet til Skjærgårdstjenesten som i dag utføres av Fylkesmannen.
- Oppgaver på kulturminneområdet som i dag utføres av Riksantikvaren. Deler av tilskuddsordninger til formål som inngår i ev. nye bevaringsprogrammer, kan overføres etter inneværende programperiode, som løper til 1. januar 2020.
- NVE skal konsultere fylkeskommunene og vektlegge fylkeskommunal planlegging i konsesjonsbehandlingen til utbygging av vannkraft på 1–10 MW og vindkraft over 1 MW/5 turbiner.
- I tillegg er Kommunal- og moderniseringsdepartementet i gang med å styrke den regionale planleggingen. Fylkeskommunene skal involveres i utarbeidelsen av samfunns mål for KVVU-arbeidet i store statlige infrastrukturprosjekter.

Det vises til meldingens kapittel 1 for nærmere omtale.

1.2 Utgangspunkter for vurderingen av oppgaver til fylkeskommunene

I meldingens kapittel 2 omtales utgangspunkter for vurderingen av oppgavefordelingen:

- En ny fylkesstruktur fra 1. januar 2020
- Generalistkommunesystemet
- Retningslinjer for oppgavefordeling, jf. NOU 2000: Om oppgavefordelingen mellom stat, region og kommune og Kommunal- og moderniseringsdepartementets vurderingskriterier for oppgavefordeling mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen.
- Rammestyring

Det vises til meldingens kapittel 2 for nærmere omtale.

1.3 Oppfølging av oppgaveoverføringer som Stortinget har sluttet seg til

Det vises i meldingen til at regjeringen i Meld. St. 22 (2015–2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver foreslo endringer i oppgaver og ansvar for regionalt folkevalgt nivå. Stortinget sluttet seg til disse forslagene, jf. Innst. 377 S (2015–2016). Regjeringen foreslo konkrete endringer i oppgaver og ansvar for fylkeskommunene i Prop. 84 S (2016–2017) Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå, som Stortinget sluttet seg til, jf. Innst. 385 S (2016–2017). I kapittel 3 i meldingen omtales oppfølgingen av disse oppgavene, inkludert anmodningsvedtak fremmet i forbindelse med behandlingen av Prop. 84 S (2016–2017). I tillegg omtales styrking av regional planlegging og gjennomgang av regional stats inndeling.

Det vises til meldingens kapittel 3 for nærmere omtale.

1.4 Innlemming av tilskudd til fylkeskommunene

Det vises i meldingen til at regjeringen har fått gjennomført en områdegjennomgang av øremerkede tilskudd i kommunesektoren, jf. omtale i kommuneproposisjonen for 2019. Det pekes i meldingen på at det er bred politisk tilslutning til at kommunesektoren i all hovedsak skal rammestyles, og at sterke statlige virkemidler som øremerking kun bør benyttes i særskilte tilfeller.

Ved å innlemme tilskudd fra staten i rammetilskuddet til fylkeskommunene reduseres den statlige detaljstyringen.

Det vises i meldingen til at det tas sikte på å innlemme følgende tilskudd i rammetilskuddet til fylkeskommunene:

- Tilskudd til fylkesvise partnerskap for karriereveiledning (Kunnskapsdepartementet).
- Skredsikring fylkesveger (Samferdselsdepartementet).
- Tilskudd til gang- og sykkelveger (Samferdselsdepartementet).
- Tilskudd til fiskerihavneanlegg (Samferdselsdepartementet).
- Utvidet TT-ordning for brukere med særskilte behov (Samferdselsdepartementet).
- De regionale utviklingsmidlene under programkategori 13.50 Distrikts- og regional politikk innlemmes helt eller delvis (Kommunal- og moderniseringsdepartementet).

Departementene vurderer frem mot kommuneproposisjonen for 2020 hvordan innlemmingene skal innrettes, og hvordan midlene skal fordeles.

Det vises til meldingens kapittel 4 for nærmere omtale.

1.5 Hagen-utvalgets rapport Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene

I meldingens kapittel 5 gjengis ekspertutvalgets sammendrag av Hagen-utvalgets rapport.

Det vises i meldingen til at rapporten ble sendt på bred høring med frist 9. mai 2018 til mer enn 600 adressater.

Det vises til meldingens kapittel 5 for nærmere omtale.

1.6 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår flere tiltak for å styrke regional planlegging som virkemiddel. Utvalget foreslår blant annet å åpne for at fylkeskommunen, etter anmodning fra aktuelle kommuner eller pålegg fra staten, kan tre inn i myndigheten til kommunestyret og utarbeide planer med juridisk bindende virkning. Det foreslås videre å overføre den planjuridiske veiledningen av kommunene, samt innsigelsesmyndigheten knyttet til dette, fra Fylkesmannen til fylkeskommunen. Det går frem av meldingen at departementet ikke går inn for disse forslagene. Hagen-utvalget har noen mindre forslag til endringer i praktiseringen av plansystemet som departementet vil følge opp blant annet i styringsdialog med fylkesmennene og underliggende etater.

Hagen-utvalget foreslår at ansvar for oppgavene og virkemidlene som i dag ligger til Distriktssenteret, overføres til fylkeskommunene. Formålet med Merkur-ordningen kan ev. ivaretas av fylkeskommunene. Kommunal- og moderniseringsdepartementets vurdering i meldingen er at Distriktssenterets oppgaver og forvaltningen av Merkur-programmet ikke overføres til fylkeskommunene.

Det går frem av meldingen at Kommunal- og moderniseringsdepartementet tar sikte på å overføre tilskudd til kvensk språk og kultur til Troms og Finnmark fylkeskommune. Dette er ikke et forslag fra Hagen-utvalget. Troms og Finnmark fylkeskommuner har imidlertid nevnt forslaget som en aktuell oppgaveoverføring i sitt høringssvar til Hagen-utvalgets rapport.

Det vises til meldingens kapittel 6 for nærmere omtale.

1.7 Næringspolitiske virkemidler under Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår å overføre ansvar for oppdrag til Innovasjon Norge og Siva fra staten til fylkeskommunene. Utvalget foreslår videre utvidet fylkeskommunalt eierskap i Innovasjon Norge, en styrking av fylkeskommunenes virkemidler for forskning (RFF) og at Siva overføres til fylkeskommunene.

Det går frem av meldingen at Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet mener at fylkeskommunene skal styrkes som næringspolitisk aktør ved at det flyttes oppgaver. Oppdragsgiveransvaret for næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, mentorprogram, bedriftsnettverk, samt deler av etablerertilskuddet, vil derfor overføres fra staten til fylkeskommunene. Det tas sikte på at dette skjer innen 1. januar 2020. Videre skal det utredes om de nasjonale virkemidlene i reiselivssatsingen bør overføres til fylkeskommunene. Den helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet kan bidra til at ytterligere oppgaver som kan styrke fylkeskommunenes rolle som næringspolitisk aktør, flyttes til fylkeskommunene. Det skal særlig ses på utflytting av oppdragsgiveransvaret for virkemidler knyttet til småbedrifter og lokale/regionale formål.

Det vises i meldingen til at det også skal utredes om det er behov for endringer i organisasjons- og tilknytningsformen for de nasjonale virkemiddelaktørene, herunder Siva og Innovasjon Norge.

Det vises til meldingens kapittel 7 for nærmere omtale.

1.8 Kunnskapsdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår at fylkeskommunene bør overta betydelige oppgaver og ansvar innenfor forsknings- og innovasjonspolitikken, herunder at om lag halvparten av det offentlige innsats for næringsrettet forskning overføres fra Norges forskningsråd til fylkeskommunene. Hagen-utvalget foreslår videre å overføre deler av Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDi) oppgaver til fylkeskommunene. Innenfor kompetansefeltet foreslår Hagen-utvalget blant annet å formalisere fylkeskommunenes ansvar for å kartlegge regionale kompetansebehov, og å overføre virkemidler og oppgaver knyttet til karriereveiledning regionalt. Videre foreslås det å overføre blant annet tilskudd til studieforbund, Kompetansepluss og tiltak innenfor livslang læring som i dag forvaltes av Kompetanse Norge. De gjenstående nasjonale oppgavene hos Kompetanse Norge kan overføres til Utdanningsdirektoratet.

Det vises i meldingen til at fylkeskommunenes rolle i å mobilisere og kvalifisere næringslivet til de nasjonale og internasjonale FoU-virkemidlene styrkes. Videre er det en målsetting å styrke de regionale forskningsfondene, RFF. Konkrete oppgaver skal vurderes som en del av denne helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Det fremgår av meldingen at Kunnskapsdepartementet skal utrede hvordan ressurser og kompetanse overføres fra staten til fylkene, slik at fylkene kan få ansvaret for bosetting internt i regionene og annen regional samordning av integreringspolitikken innenfor ram-

men av nasjonal politikk. Kunnskapsdepartementets vurdering er videre at tilskudd til mentor- og traineeordninger for personer med innvandrerbakgrunn, tilskudd til etablereropplæring og tilskudd til Jobbsjansen del B kan overføres. Videre er departementets vurdering at minoritetsrådgiverordningen kan overføres på sikt. Kunnskapsdepartementets vurdering er videre at IMDi beholdes som et nasjonalt fagdirektorat og kompetansesenter på integrering.

Det fremgår av meldingen at fylkeskommunene skal ta et sterkere kompetansepolitisk ansvar regionalt, og Kunnskapsdepartementet vil arbeide videre med hvordan dette skal konkretiseres. Kunnskapsdepartementet mener at tilskudd til karriereveiledning som et ledd i dette er naturlig å overføre til fylkeskommunene, og vil også vurdere om oppgaven med karriereveiledning bør lovfestes. Kunnskapsdepartementet vil utrede endringer i tilskudd til studieforbundene med sikte på at noe kan overføres til fylkeskommunene. Det vil også bli vurdert en deling av ordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet. Tilskudd til Kompetansepluss fortsetter som en statlig ordning, og Kompetanse Norge opprettholdes som et direktorat.

Kunnskapsdepartementet vil utrede om fylkeskommunene kan få et utvidet og mer helhetlig ansvar for å tilrettelegge og forsterke opplæringen for alle unge i alderen fra 16 til 24 år. Det er ikke en del av Hagen-utvalgets tilrådinger.

Kunnskapsdepartementet vil følge opp Hagen-utvalgets forslag om spesialpedagogisk støtte til barn og unge og høringsuttalelsene om disse i arbeidet med stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap.

Det vises til meldingens kapittel 8 for nærmere omtale.

1.9 Landbruks- og matdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår at fylkeskommunene overtar ansvaret for Regionalt næringsprogram for landbruket. Utvalget foreslår videre at ansvaret for IBU-midlene (midlene til investering og bedriftsutvikling i landbruket) overføres til fylkeskommunene, som så gir oppdrag til Innovasjon Norge. Det går frem av meldingen at Landbruks- og matdepartementets vurdering er at regionalt næringsprogram overføres til fylkeskommune, mens det ikke gjøres endringer i forvaltningsansvaret for IBU-midlene.

Det vises til meldingens kapittel 9 for nærmere omtale.

1.10 Klima- og miljødepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår å overføre Fylkesmannens ansvar innen naturforvaltning, friluftsliv og klima/klimatilpasning i sin helhet til fylkeskommunene. Utvalget foreslår også å overføre re-

levante tilskuddsordninger og førstelinjeoppgavene på kulturminnefeltet. Klima- og miljødepartementet viser i meldingen til at oppgaver på klima- og miljøområdet overføres til fylkeskommunene som oppfølging av Prop. 84 S (2016–2017) Ny inndeling av regionalt folkevalt nivå og Meld. St. 18 (2015–2016) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet, og vurderer at ytterligere oppgaver ikke overføres til fylkeskommunene. Alle oppgaver hos Fylkesmannen som innebærer politisk skjønn innenfor artsforvaltning, utenom truede arter og verneområdeforvaltning, er overført til fylkeskommunen.

Det vises til meldingens kapittel 10 for nærmere omtale.

1.11 Kulturdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår at ansvar for en rekke enkelttilskudd og tilskuddsordninger på kulturområdet overføres til fylkeskommunene, herunder prosjektmidler og driftsstøtte til institusjoner og arrangementer av lokal eller regional karakter som i dag ligger til Norsk kulturråd, investeringsmidler knyttet til institusjoner innen musikk, scenekunst og museum, forvaltning av spillemidler til kulturbygg, ansvar for forvaltning av spillemidler på biblioteks-, arkiv- og museumsfeltet mv. Det går frem av meldingen at Kulturdepartementet vil følge opp Hagen-utvalgets forslag på områdene bibliotek, museum, litteratur, språk, arkiv, musikk, scenekunst, visuell kunst, arkitektur og design, film, dataspill og frivillig kulturliv i den kommende kulturmeldingen. I kulturmeldingen vil det foreslås at fylkeskommunene får et større ansvar for kulturoppgaver. Hagen-utvalgets forslag på idrettsområdet vil bli vurdert i en gjennomgang av tilskuddsordning til idrettsanlegg i kommunene, med sikte på forenkling.

Det vises til meldingens kapittel 11 for nærmere omtale.

1.12 Utenriksdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår at ansvaret for om lag halvparten av midlene over tilskuddsordningen Arktis 2030 overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge, samt at staten bør vurdere å gi fylkeskommunene i Nord-Norge et mer aktivt og formelt ansvar for å delta i og forberede møter i Arktisk råd.

Det går frem av meldingen at Utenriksdepartementets og Kommunal- og moderniseringsdepartementets vurdering er at om lag halvparten midlene overføres som et øremerket tilskudd til Troms og Finnmark fylkeskommune i samarbeid med Nordland fylkeskommune. De nordnorske fylkeskommunenes involvering i møter i Arktisk råd vil tydeliggjøres. Det skal videre opprettes et sekretariat for Regionalt nordområdeforum i Vadsø.

Det vises til meldingens kapittel 12 for nærmere omtale.

1.13 Barne- og likestillingsdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår at ansvaret for barnevernsinstitusjoner, fosterhjem, adopsjon og familievernet, som i dag ligger til Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), overføres til fylkeskommunene. Barne- og likestillingsdepartementets vurdering er at disse oppgavene ikke overføres til fylkeskommunene. Det går frem av meldingen at Barne- og likestillingsdepartementet vurderer at forslagene fra utvalget om barnevernet og familievernet krever nærmere utredning.

Det vises til meldingens kapittel 13 for nærmere omtale.

1.14 Arbeids- og sosialdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår at det utredes nærmere om opplæringstiltakene arbeidsmarkedsopplæring, bedriftsintern opplæring og støtte innenfor det ordinære utdanningssystemet for personer med nedsatt arbeidsevne bør overføres til fylkeskommunene. Det går frem av meldingen at Arbeids- og sosialdepartementets vurdering er at ansvaret for bedriftsintern opplæring overføres til fylkeskommunene, og at det utredes om ansvaret for de øvrige opplæringstiltakene bør ses i sammenheng med fylkeskommunenes ansvar for opplæring og grunnleggende kompetanseutvikling. Utvalget foreslår også at virkemidler og oppgaver til karriereveiledning regionalt overføres til fylkeskommunene fra Kompetanse Norge og Arbeids- og velferdsetaten (Nav). Dette omtales i meldingens kapittel 8.3 Kompetansepolitikk.

Det vises til meldingens kapittel 14 for nærmere omtale.

1.15 Olje- og energidepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår at myndigheten til å gi konsesjon til små vannkraftverk (1–10 MW) og stor vindkraft (over 1 MW/fem turbiner) legges til fylkeskommunene. Det går frem av meldingen at Olje- og energidepartementets vurdering er at disse oppgavene ikke overføres til fylkeskommunene. NVE skal konsultere fylkeskommunene og vektlegge fylkeskommunal planlegging i konsesjonsbehandlingen til utbygging av vannkraftverk på 1–10 MW og vindkraft over 1 MW/5 turbiner.

Det vises til meldingens kapittel 15 for nærmere omtale.

1.16 Helse- og omsorgsdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår at Fylkesmannens oppgaver på folkehelseområdet overføres til fylkeskommunene, med unntak av Fylkes-

mannens tilsynsansvar. Konkret foreslår utvalget at ansvaret for tilskuddsordninger som i dag forvaltes av Helse- og omsorgsdepartementet og Fylkesmannen med relevans for folkehelsearbeidet lokalt og regionalt, overføres til fylkeskommunene. Det gjelder også nyetablert program for folkehelsearbeid i kommunene.

Det går frem av meldingen at Helse- og omsorgsdepartementets vurdering er at hele folkehelseporteføljen som i dag ligger hos FM, overføres til fylkeskommunen, med unntak av tilsynsoppgaver og midler som er direkte supplerende til kommunenes inntektssystem, og som bør forvaltes helhetlig av staten. Det innebærer at midlene til «Leve hele livet» ikke flyttes. Det legges til grunn at med hele folkehelseporteføljen menes konkret at følgende tilskudd flyttes til fylkeskommunen: tilskudd til friskliv, mestring og læring, tilskudd til tverrfaglig innsats på rusfeltet, samt at midler i program for folkehelsearbeid som i dag forvaltes av Helse- og omsorgsdepartementet, innlemmes i rammetilskuddet til fylkeskommunene etter programperioden.

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget mener det er behov for en nærmere diskusjon av sykehusorganiseringen, og anbefaler at organiseringsspørsmålet behandles på nytt, hvor også en fylkeskommunal modell inngår i vurderingene.

Det går frem av meldingen at Helse- og omsorgsdepartementet viser til at Stortinget sluttet seg til å videreføre dagens styringsmodell i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018. På denne bakgrunn anses det ikke som aktuelt å følge opp forslaget om å vurdere organiseringen av sykehusene på nytt.

Det vises til meldingens kapittel 16 for nærmere omtale.

1.17 Samferdselsdepartementet

Det vises i meldingen til at Hagen-utvalget foreslår at ansvar for fylkesinterne togtruter og kjøp av togtruter mellom henholdsvis Østfold/Akershus/Buskerud, Telemark/Vestfold, Hedmark/Oppland og Oslo, som i dag ligger til Jernbanedirektoratet, overføres til fylkeskommunene. I tillegg foreslår utvalget at den statlige tilskuddsordningen for utvidet TT-ordning for brukere med særskilt behov, og ansvaret for forvaltning av tilskudd til utbygging av bredbånd som i dag ligger til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, overføres til fylkeskommunene.

Det går frem av meldingen at Samferdselsdepartementets vurdering er at ansvar for utvidet TT-ordning og tilskuddsordning for bredbåndsutbygging kan overføres til fylkeskommunene, og at ansvaret for kjøp av fylkesinterne togtruter forblir et statlig ansvar. Koordinering av kollektivtrafikken mellom fylke og stat skal utvides for å bidra til at begge parter når målsettingene innenfor kollektivområdet. Samferdselsdepartementets vurdering er også at fylkesdelen av sams vegadmi-

nistrasjon overføres til fylkeskommunene, jf. Prop. 1 S (2018–2019) fra Samferdselsdepartementet. På samferdselsområdet må oppgaver som overføres, være i samsvar med NTP.

Det vises til meldingens kapittel 17 for nærmere omtale.

1.18 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det vises i meldingen til at endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene vil ha økonomiske og administrative konsekvenser på kort og lang sikt. Oppgaveendringer vil kunne ha konsekvenser for både statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning, men også for privat næringsliv og frivillige organisasjoner. Konsekvensene vil avhenge av hvilke oppgaver som samlet overføres til fylkeskommunene.

I kapittel 18 i meldingen gis en overordnet beskrivelse av økonomiske og administrative konsekvenser av overføring av nye oppgaver. Det er foreløpig ikke foretatt konkrete beregninger av de økonomiske konsekvensene av gjennomføringen av de omtalte endringene. Regjeringen vil komme tilbake med nærmere omtale av de økonomiske konsekvensene i de proposisjonene som er nødvendige for å få gjennomført endringene. Finansieringen av eventuelle merutgifter og eventuelle innsparingsmuligheter vil bli behandlet i de årlige budsjettene.

Det vises i meldingen til at omstillinger i tråd med departementenes vurderinger vil kreve økt ressursbruk til gjennomføring av endringene. Utgiftene vil være knyttet til overføring av konkrete oppgaver og ansvar mellom forvaltningsnivåene.

Det gis i meldingen en omtale av:

- Overgangskostnader knyttet til endringene
- Personalmessige forhold
- Beregninger av de økonomiske konsekvensene
- Mer effektiv ressursbruk
- Rammestyring

Det vises til meldingens kapittel 18 for nærmere omtale.

2. Komiteens behandling

Komiteen har avholdt muntlig høring 20. november 2018.

3. Komiteens merknader

3.1 Generelle merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Mari Holm Lønseth, Olemic

Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønås Kjos, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til Meld. St. 6 (2018–2019).

Komiteen er enig i at målet om fylkeskommunene som sterke regionale samfunnsutviklere må følges opp ved at det hele tiden vurderes om oppgaver kan løses mer hensiktsmessig på regionalt nivå enn på statlig nivå. Oppgaver som er regionale i sin karakter, bør løses på regionalt nivå.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener det er bra at en mangeårig debatt i det politiske Norge nå munner ut i en regionreform med større og sterkere fylkeskommuner og betydelig oppgaveoverføring fra staten. Disse medlemmer viser til at siktemålene med reformen er flere. Det ene er styrket demokrati gjennom at flere beslutninger tas av folkevalgte politikere nærmere den beslutningen gjelder. Det andre er mer effektiv distriktspolitikk, ettersom fylkeskommunene nå kan disponere mer av virkemidlene ut fra kunnskap om sine regionale fortrinn og utfordringer. Disse medlemmer fremhever også at fylkeskommunene i sterkere grad vil kunne se politikkområder i sammenheng og skreddersy løsninger for sitt fylke fremfor å måtte tilpasse seg en nasjonal mal. Disse medlemmer understreker at man forventer at dette handlingsrommet utnyttes, og at det vil gi en samlet samfunnsgevinst i form av mer effektiv bruk av virkemiddelapparatet.

Disse medlemmer legger til grunn at regionreformen skal resultere i at fylkeskommunene styrkes som samfunnsutviklere og får supplert dagens oppgaveportefølje. Disse medlemmer viser til at regjeringen har utarbeidet vurderingskriterier for oppgavefordelingen mellom fylkeskommunens og Fylkesmannens kommunerettede oppgaver. Dette er en utdypning av de etablerte retningslinjene for oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene. Ved å legge disse vurderingskriteriene til grunn bidrar man til en hensiktsmessig oppgavefordeling mellom fylkeskommune og fylkesmann.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ønsker sterke regioner i hele landet under direkte folkevalgt styring. Regionene skal ta et lederskap i samarbeid med kommuner, næringsliv og statlig forvaltning. Sterkere regioner bør overta flere oppgaver innen sektorer som samferdsel, utdanning, forskning, næringsutvikling og miljø. Flertallet mener det regionale nivået skal beholde sine oppgaver

innen skole, helse, kollektivtransport og tannhelse. Regionene må få en sterkere samfunnsutviklerrolle, og regionale planer skal styrkes som utviklingsverktøy.

Flertallet mener oppgaveoverføringer til regionalt folkevalgt nivå vil bidra til å legge grunnlaget for flere arbeidsplasser i hele landet. Dette vil utnytte potensialet som ligger i hele landet. Flertallet viser til at Norge er variert når det gjelder næringer, ressurser, infrastruktur og kompetanse. Da må virkemidlene for næringsutvikling skreddersys. Derfor vil flertallet styrke de områdene der fylkeskommunene allerede i dag har et ansvar – næringsutvikling, forskning, innovasjon, kompetanseutvikling, samferdsel, regional planlegging og samordning.

Flertallet vil styrke fylkeskommunenes mulighet til å legge til rette for nye arbeidsplasser og videreutvikle eksisterende arbeidsplasser. Flertallet vil ha virkemidler som er bedre tilpasset lokale og regionale behov og forutsetninger.

Flertallet vil sørge for mer politisk styring og mindre byråkrati. Flere beslutninger skal tas av folkevalgte som kan stilles til ansvar ved valg. Da får vi etter flertallets syn en bedre demokratisk styring av samfunnsutviklingen. Da spres mer makt og myndighet i hele landet – fra direktorater og byråkrater til folkevalgt regional styring. Da får vi etter flertallets syn gode lokale prioriteringer fra dem som kjenner sitt område best.

Flertallet vil komme bort fra silotenkningen i offentlig sektor med mer helhetstenkning og samordning, ved at områder som er viktige for samfunnsutviklingen, ses i sammenheng. Flertallet mener det vil gi en langt mer effektiv oppgavefordeling, bedre ressursutnyttelse og bedre resultater for folk og næringsliv. Flertallet mener det vil gi en mer effektiv offentlig sektor.

Flertallet viser til at den reformen Stortinget behandler nå, har et dårlig utgangspunkt fordi den startet med at regjeringen ønsket å fjerne hele nivået og frata fylkeskommunene viktige oppgaver som tannhelse, videregående opplæring og kollektivtrafikk.

Flertallet viser til at både Fremskrittspartiet og Høyre under hele prosessen med regionreform har fastholdt at de ønsker fylkesnivået nedlagt, og at de ser på sine forslag som et skritt på den vegen. I tillegg har regjeringen og samarbeidspartiene svekket fylkene med store kutt i de regionale utviklingsmidlene, de pengene som nå skal være virkemidlet for de nye fylkenes hovedrolle. Flertallet mener det ikke inngir tillit verken til prosess eller forslag.

Flertallet viser til at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har vedtatt å slå sammen fylkene med tvang og med den begrunnelse at det er nødvendig for å kunne ta nye oppgaver. Flertallet viser til at ingen av de oppgavene som nå foreslås, vil i seg selv eller samlet

kunne godtgjøre nødvendigheten av tvangssammenslåingene.

Flertallet mener det er feil å etablere store regioner uten felles identitet i befolkningen mot befolkningens og det regionale nivåets ønske.

Flertallet mener at skal regionnivået ha politisk legitimitet i befolkningen og bidra til mer politisk deltakelse fra befolkningen i viktige beslutninger, må den geografiske enheten være en naturlig enhet der befolkningen har naturlig tilhørighet og en form for felles identitet. Videre må regionnivået ha myndighet over oppgaver som angår folk og skaper utvikling. Regjeringen og Kristelig Folkepartis reform svarer ikke på noen av disse utfordringene, men tvert imot vedtas enheter ved tvang som er svært usammenhengende, med svært store avstander.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at regjeringens kommune- og fylkesreform ikke svarer på de to største utfordringene i lokaldemokratiet. Den ene er samarbeid mellom store kommuner rundt byene om klima- og miljøvennlig arealdisponering og transport. Den svarer heller ikke på behovet for å skape mer vekst i og modernisering av geografisk store kommuner i Distrikts-Norge med aldrende befolkning, fraflytting og for få arbeidsplasser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil ha et fylkesnivå der fylkeskommunene har økonomisk handlingsrom og nødvendige virkemidler til næringsutvikling, innovasjon, forskning, kompetansebygging og desentralisering av høyere utdanning.

Flertallet mener økning i fylkeskommunenes mulighet til å drive sterk regionalpolitikk er viktig, og at en økning i slike midler i størst mulig grad bør være frie midler.

Flertallet forutsetter at for alle oppgaver som overføres, må finansieringen av oppgaven også være klar, og at statlig overføring ikke svekkes, slik at nye oppgaver gir reell mulighet til handlingsrom på regionnivå.

Flertallet vil påpeke at store regioner kan få en økt utfordring med større geografisk kompleksitet og lite opplevd felleskap.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener også at det må utredes om regionnivået skal ha egne inntektsmuligheter ut over det dagens fylkeskommuner har.

Dette medlem påpeker at dersom regionalt folkevalgt nivå skal kunne ta en mer strategisk og samordnende rolle med hensyn til kommuneoverskridende og sektoroverskridende samfunnsutfordringer, vil det kun-

ne kreve endrede rammebetingelser, styringssystemer og handlingsrom:

- Helhetstenkning på tvers av kommunegrenser.
- Helhetstenkning på tvers av sektorer.
- Helhetstenkning på tvers av forvaltningsnivåer (fragmentert offentlig myndighet).

Dette medlem vil påpeke at økt spesialisering og fragmentering New Public Management (NPM), et svært fragmentert virkemiddelapparat (regionale statlige myndigheter), og til dels overlappende oppgaver gjør oppgaven krevende, men også svært viktig. Det er fordi fylkeskommunen kan, hvis det gjøres gjennomgripende, løse noen av styringsproblemene i dagens forvaltning. Gode regionale løsninger kan kreve tverrsektorielt samarbeid og nettverk – gjerne på tvers av forvaltningsnivåer.

Dette medlem vil påpeke at en slik rolle vil kunne kreve harmonisering av lovverk. Dette medlem vil særlig påpeke Riksrevisjonens Dokument 3:11 (2006–2007) Riksrevisjonens undersøkelser av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge, som viste at arealutviklingen i Norge ikke er bærekraftig. Dette medlem mener derfor at det blir svært viktig at en regionreform må gi bedre svar på å kunne håndtere denne viktige utfordringen og ikke svekke bærekraften. Det må bygges tettere og mer kompakt langs akser som kan gi klimavennlige transportløsninger, men dette kan komme i konflikt med biologisk mangfold, truede arter, jordvern og allemannsretten.

For å oppnå dette må noen ta en kommuneoverskridende samfunnsutviklerrolle og ha sterk kompetanse på alle fagområder for å kunne gi politikerne et riktig og nødvendig beslutningsgrunnlag. Det er naturlig at fylkeskommunene tar en slik rolle, men det er også avgjørende viktig at staten har ansvar for nasjonal kontroll og innsigelsesmyndighet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at alle ansatte som berøres av omstilling, må sikres medvirkning og likeverdige lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår som før overføringen. Flertallet tar til etterretning at de forestående utredninger medfører at beslutninger om oppgaveoverføringer vil komme til behandling i Stortinget på ulike tidspunkt. Flertallet ber om at regjeringen på et passende tidspunkt, for eksempel i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2020, gir en samlet status om innholdet i og gjennomføringen av regionreformen.

Flertallet viser for øvrig til sine merknader under behandlingen av Meld. St. 22 (2015–2016).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti forutset-

ter at ingen ansatte sies opp som følge av endringer i oppgavefordeling.

Komiteen viser til at den foreliggende stortingsmeldingen bygger på flere tidligere vedtak i Stortinget, blant annet at det ble bedt om nedsetting av et ekspertutvalg, som leverte sin rapport 1. februar 2018. Ved behandlingen av kommuneproposisjonen for 2019, Prop. 88 S (2017–2018), ble det fattet følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget senest innen 15. oktober 2018 med en egen sak med samlet vurdering av oppgaveoverføringene til de nye fylkeskommunene basert på ekspertutvalgets utredning. Dette gjelder også oppgaver som vil fases inn, og som ikke er klare for overføring fra 1. januar 2020.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti er tilfreds med at denne stortingsmeldingen foreligger, slik at Stortinget kan bidra til fremdrift i reformen. Disse medlemmer er også innforstått med at noen oppgaver er klare for overføring, at noen krever nærmere utredninger, og at noen bygger på prosesser regjeringen er i gang med.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil understreke at det er viktig at så mange oppgaver som mulig er klare til overføring 1. januar 2020. Videre er det viktig at så mange avklaringer som mulig er gjort i forbindelse med foreliggende stortingsmelding og de varslede prosessene frem mot kommuneproposisjonen for 2020, slik at både fylkeskommunene som sådan, de politikere som stiller til valg, deres partier og velgere i det forestående fylkestingsvalget vet hva som vil være fylkeskommunenes politiske portefølje.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser også til at det ble inngått en politisk enighet mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti høsten 2018, som avspeiles i den foreliggende stortingsmeldingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at en rekke oppgaver som er aktuelle å overføre til fylkeskommunene, skal utredes videre. Overføring av ytterligere oppgaver er viktig for at regionreformen skal gi de nye fylkeskommunene en helhetlig samfunnsutviklerrolle.

Komiteen mener derfor at det er svært ønskelig at regjeringen involverer KS og fylkeskommunene i det

videre utredningsarbeidet, og ber om at det legges til rette for dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, er videre innforstått med at de forestående utredninger medfører at beslutninger om oppgaveoverføringer vil komme til behandling i Stortinget på ulike tidspunkt. Flertallet ber om at regjeringen på et passende tidspunkt, for eksempel i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2020, gir en samlet status om innholdet i og gjennomføringen av regionreformen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at dette flertallet støtter flere av forslagene som regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti er enige om. I tillegg fremmer dette flertallet flere andre forslag som går lenger enn dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser videre til at Stortinget 8. juni 2017 vedtok en ny fylkesstruktur fra 1. januar 2020, der landet får 10 fylkeskommuner og Oslo kommune med fylkeskommunale oppgaver, og at den nye strukturen gir en minstestørrelse på om lag 240 000 innbyggere. Disse medlemmer er enig i at minstestørrelsen og antallet fylker oppgavene skal fordeles på, har betydning for hvilke oppgaver fylkeskommunene kan utføre på en god og effektiv måte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Stortinget vedtok ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå 8. juni 2017. Flertallet viser til at de respektive partier stemte imot sammenslåinger der det ikke var tilslutning fra de enkelte fylkeskommunene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, er tilfreds med at det i meldingen slås fast at generalistkommuneprinsippet legges til grunn også for de nye fylkeskommunene.

Komiteen vil videre understreke at regional statsorganisering og inndeling må tilpasses den nye fylkeskommunestrukturen der dette er logisk. Det kan finnes unntak fra denne regelen, for eksempel når regional statsinndeling har vesentlig færre regionkontorer enn det er fylkeskommuner. Komiteen vil påpeke at i til-

feller der statlige regionkontorer også i fremtiden vil omfatte flere fylkeskommuner, må det tilstrebes at strukturen samsvarer med de omfattede fylkeskommunenes grenser, slik at en fylkeskommune ikke må forholde seg til flere regionenheter i regional stat.

Komiteen viser til at regionreformen får konsekvenser for inndelingen av regional stat og for lokaliseringen av ulike statlige arbeidsplasser i regionene. Vurderer man hver enkelt etat for seg, vil det gjerne være sterke forhold som taler for at arbeidsstedet legges i «fylkeshovedstaden», der fylkesadministrasjonen er lokalisert. Ser man derimot prosessene i sammenheng med hverandre, kan man finne balanserte løsninger som utjevner sysselsettingssituasjonen internt i regionene. Etter komiteens vurdering vil en slik tilnærming også bidra til å bygge sterkere regioner.

Komiteen ber derfor regjeringen om å sikre en samordning av prosessene knyttet til endret organisering av de statlige etatene, med målsetting om å unngå sentralisering ved at alle regional stats kontorer lokaliseres til den byen der fylkesadministrasjonen er lokalisert. Komiteen ser at det kan være nyttig med samlokalisering i «fylkeshovedstaden» for en del av disse kontorene, men i mange tilfeller vil også andre byer og bygdebyer i fylket være aktuelle.

Komiteen viser til at hvis alle beslutninger overlates helt til etatene selv, kan man risikere at en nødvendig helhetstilnærming ikke hensyntas.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er skuffet over regjeringens forslag til oppgave- og myndighetsoverføring og mener det er foreslått for få oppgaver. Oppgavene og myndigheten som er nevnt i stortingsmeldingen, skal i all hovedsak utredes og vurderes, og det foreligger svært lite reell overføring i forslaget. Disse medlemmer mener det er uheldig at det foreslås å flytte kun deler av oppgaver fra ulike direktorater og fra Fylkesmannen, og ikke at hele porteføljer og myndighet overføres til fylkeskommunen. Med en slik oppstykkning risikerer man ansvarspulverisering og utilstrekkelig finansiering, i tillegg til ulempen med dobbelt byråkrati ved forvaltning av oppgaven. Når det foreslås å flytte mindre deler av oppgaver, mister man muligheten til å arbeide med overordnede målsettinger og å se på tvers av sektorer for å løse oppgaver på en effektivt og hensiktsmessig måte.

Disse medlemmer mener at alle oppgaver som er foreslått utredet eller vurdert overført i Meld. St. 6 (2018–2019), skal overføres til fylkeskommunen. I de tilfeller hvor det i meldingen er foreslått utredning, eller hvor noe skal vurderes overført, bør det utredes hvordan oppgaven og myndigheten skal overføres, ikke om den skal overføres.

Videre vil disse medlemmer også vise støtte til de forslagene om oppgave- og myndighetsoverføring

som Hagen-utvalget foreslo, og foreslår at alle disse oppgavene i hovedsak skal overføres, med unntak av de tilfellene hvor dette nevnes særskilt – dette under forutsetning av at alle oppgaver fullfinansieres. Disse medlemmer mener alle oppgaver som er foreslått i Meld. St. 6 (2018–2019) og Hagen-utvalget, og alle Fylkesmannens oppgaver som ikke omhandler tilsyn, kontroll eller klage, skal overføres til fylkeskommunen. Unntatt fra dette er Statped, tilskudd til studieforbund, statlige fiskerihavner, jordvern, Distriktssenteret og Merkur-programmet. Alle oppgaver som overføres til fylkeskommunen, må fullfinansieres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke at finansiering skal følge med alle oppgaver som overføres fra stat til fylkeskommune. Det er helt avgjørende at fylkeskommunen har økonomiske muligheter til å løse sine oppgaver. Flertallet mener det er meget kritikkverdig at regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2019 kutter ytterligere i poster som blant annet rammeoverføring til fylkeskommunen, regionale utviklingsmidler, bredbånd og regionale forskningsfond. Flertallet mener det økende vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene tydelig viser hvilken krevende situasjon fylkene havner i når bevilgningene ikke står i samsvar med oppgavene. For å bli en god tjenesteleverandør for nye oppgaver må det komme finansiering for å sikre at både nåværende og nye oppgaver kan løses på en god måte. Når de økonomiske virkemidlene reduseres, har ikke fylkene anledning til å løse de oppgavene de allerede har, og langt mindre nye og flere oppgaver. Flertallet forutsetter derfor at oppgaver som overføres til fylkeskommunene, må fullfinansieres, og at de økonomiske overføringene til fylkene generelt må styrkes, ikke svekkes. Videre vil det være nødvendig å anerkjenne at all endring vil være kostnadsdrivende i oppstarten, og fylkene bør derfor sikres finansiering for å løse denne overgangen på en god måte.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener Stortinget burde benyttet anledningen til å overføre betydelige oppgaver og myndighet til fylkeskommunen og samtidig redusert statlige forvaltningsoppgaver og byråkrati. Disse medlemmer mener det burde nedlegges hele direktorater og statlige institusjoner, da kunne Stortinget sørget for en reduksjon av den sentrale statsforvaltningen til fordel for en omfattende desentralisering av makt og arbeidsplasser ut i hele landet. Disse medlemmer viser til forslag fra Senterpartiet ved behandlingen av Meld. St. 22 (2015–2016), jf. Innst. 377 (2015–2016), hvor det ble foreslått oppgaveoverføring fra staten til fylkeskommunen på følgende områder:

1. Styring av sykehusene. I første omgang ved å fjerne de regionale helseforetakene og beholde de etablerte sykehusforetakene, men med styrer hvor et flertall er oppnevnt av fylkestinget.
2. Overføring av ansvaret for det statlige barnevernet gjennom Bufetat til fylkeskommunene.
3. Overføring av ansvaret for de distriktspyskiatriske klinikkene – DPS – fra stat til fylkeskommune.
4. Familievernet overføres fra stat til fylkeskommune.
5. Regional vegadministrasjon som har ansvar for planlegging og drift av fylkesveiene, overføres fra Statens vegvesen til fylkeskommunene.
6. Regionapparatet til Innovasjon Norge overføres til fylkeskommunene.
7. Deler av Forskningsrådets programmer overføres til fylkeskommunene.
8. Festivalstøtte fra Kulturrådet til fylkeskommunene.
9. Kulturminnevernet rendyrkes som fylkeskommunal oppgave.
10. Forvaltningsoppgaver som er lagt til Fylkesmannens miljøavdeling og landbruksavdeling, overføres til fylkeskommunene.
11. Skadefellingsløyver på rovvilt overføres fra Fylkesmannen til fylkeskommunene.

Disse medlemmer mener en slik helhetlig oppgaveoverføring vil medføre en mer demokratisk tilnærming til viktige samfunnsoppgaver. Ved å overføre betydelige oppgaver til fylkeskommunen styrkes fylkets rolle som samfunnsutvikler, samtidig som man styrker mulighetene til å se gode løsninger på tvers av sektorer. Disse medlemmer mener fylkeskommunen har bedre forutsetninger enn staten til å tilpasse forvaltningen til gode lokale løsninger. Nevnte oppgaver og myndighetsoverføring ville medført en betydelig desentralisering av arbeidsplasser og makt ut i hele landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til de respektive partiers forslag ved behandlingen av Meld. St. 22 (2015–2016) om å videreføre videregående opplæring og fagskolene som fylkeskommunale oppgaver. Ansvaret for kollektivtrafikk og den offentlige tannhelsetjenesten videreføres også som fylkeskommunal oppgave. Flytting av disse oppgavene til enkelte store kommuner ville være svært uheldig. Det er flertallets oppfatning at fylkene løser disse oppgavene på en meget god måte og bør beholde dette ansvaret i sin helhet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener i all hovedsak at alle Fylkesmannens oppgaver som krever politisk skjønn, bør overføres til fylkeskommunen. Fylkesmannen bør bli et rent kontroll- og tilsynsorgan.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til høringsinnspill fra fylkeskommunene hvor det tydelig ble understreket at fylkene forventer en betydelig overføring av oppgaver og myndighet og fullfinansiering av disse. Det vises til at om man skal lykkes med å omstille Norge, må man se ting på tvers av sektorer. Fylkene må ha regionale utviklingsmidler som kan stimulere til innovasjonsprogram, og videregående skoler og fagskoler som utdanner ungdom lokalt og gjerne i samråd med lokalt næringsliv for å sikre tilgang på relevant kompetanse. Fylkene må ha infrastruktur og en overordnet regional planlegging, samt gode lokalsamfunn rundt i hele fylket som sørger for at folk ønsker å bo og arbeide i hele landet.

Flertallet viser til at flere høringsinstanser trakk frem kompetansepolitikken og næringsutvikling som viktige områder for regional utvikling og hvor fylkeskommunen burde få en sterkere rolle. En mer helhetlig tilnærming til disse feltene kan føre til en mer effektiv virkemiddelbruk og mer lokalt tilpassede løsninger.

Flertallet viser til en kartlegging fra NIVI Analyse gjengitt i Produktivitetskomisjonens sluttrapport i 2016, hvor de 36 ulike geografiske inndelinger av 38 statlige direktorater og etater ble beskrevet. Dette er ikke effektivt, og det begrenser muligheten for å se på tvers av fagfelt for å finne de beste løsningene for offentlig forvaltning. Ved å gi fylkene mer makt og ressurser kan man få gevinst av å bygge på lokalkunnskap og folkevalgt styring av tjenestene i større grad enn med dagens oppstykkede statlige organisering.

Flertallet forventer at fylkeskommunene og KS involveres i det videre arbeidet med oppgaveoverføringen, og at fylkeskommunene gis reell medvirkning i hvordan man kan løse overføring av oppgaver på en god måte.

3.2 Merknader til regjeringens oppfølging av Hagen-utvalgets forslag m.m.

3.2.1 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Komiteen viser til at regjeringen legger opp til at Hagen-utvalgets (ekspertutvalget) anbefaling om at fylkeskommunene etter anmodning fra aktuelle kommuner eller pålegg fra staten kan tre inn i myndigheten til kommunestyret og utarbeide planer med juridisk bindende virkning, ikke følges opp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, støtter regjeringens vurdering av dette. Det er vesentlig at fylkeskommunene heller ikke i fortsettelse

sen blir overkommener, men et eget folkevalgt forvaltningsorgan.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet støtter i hovedsak regjeringen i dette. Det er vesentlig at fylkeskommunen ikke i fortsettelsen blir noen overkommune, men det bør utredes videre hvorvidt fylkeskommunen kan tre inn i myndigheten til kommunestyret på anmodning eller etter pålegg dersom det gjelder reguleringssaker knyttet til større infrastrukturtiltak i fylkeskommunal regi, slik staten også kan i regionale utbyggingstiltak, jf. plan- og bygningsloven § 6-4. Etter disse medlemmers skjønn kan fylkeskommunen være best egnet til å ivareta de lokale og regionale hensynene når det kommer til fylkeskommunale infrastrukturtiltak under visse forutsetninger hvor også staten kunne trådt inn som reguleringsmyndighet etter plan- og bygningsloven § 6-4. Herunder må det utredes kriterier for om, og eventuelt hvordan, dette skal skje. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede etter hvilke forutsetninger fylkeskommunen på anmodning fra kommunene kan vurdere å tre inn som reguleringsplanmyndighet i større fylkeskommunale infrastrukturtiltak, hvilke lovendringer og avgrensninger som eventuelt bør gjøres, og legge dette frem for Stortinget til endelig avgjørelse på egnet måte.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener imidlertid at spørsmålet om fylkeskommunene kan få ansvar for noen overordnede planoppgaver i sine regioner, bør utredes nærmere og ikke avvises på prinsipielt grunnlag. Det kan være forhold knyttet til areal- og transportplanlegging der nødvendige grep må til for å få til klimavennlig transport og bolig- og næringsarealer som ikke er i konflikt med vern av matjord og naturverdier, og der det er nødvendig å se utover en kommune, og der ansvaret for helheten må kunne plasseres på en aktør.

Komiteen støtter videre at fylkeskommunene deltar i utarbeidelsen av samfunnsplaner for større statlige infrastrukturprosjekter.

Komiteen støtter at ansvaret for oppgavene og virkemidlene som i dag ligger til Distriktsenteret, ikke overføres til fylkeskommunene, herunder Merkur-programmet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Distriktsenteret har en viktig funksjon i arbeidet med å gjennomføre og samle erfaringer med nasjonale programmer og satsinger og som en faglig kunnskapsleverandør. Dette har betydning for nasjonal politikktutvikling. Disse medlemmer mener det er

viktig å bygge videre på dette kompetansemiljøet med utgangspunkt i dagens organisering, og mener derfor at Distriktsenteret ikke bør overføres til fylkeskommunene.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilke andre oppgaver som naturlig kan flyttes inn under Distriktsenteret for å styrke kompetansen på samfunnsutvikling og verdiskaping i distriktene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til regjeringens forslag om at det er forvaltningen av tilskuddet til kvensk språk og kultur som flyttes til Troms og Finnmark fylkeskommune, og at tilskuddet ikke skal innlemmes i rammen, og støtter dette.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker at kvenene er en nasjonal minoritet og som sådan et nasjonalt ansvar. Dette nasjonale ansvaret skal ikke svekkes. Dette flertallet mener derfor at staten fortsatt har ansvaret for helheten og må sikre nivået på midler til dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet støtter å overføre tilskudd til kvensk språk og kultur til Troms og Finnmark fylkeskommuner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti støtter videre at de regionale utviklingsmidlene helt eller delvis innlemmes i fylkeskommunenes rammebevilgning fra 2020. Disse medlemmer understreker imidlertid at de økonomiske rammene generelt sett må være tilstrekkelige til at fylkeskommunene kan fylle sin oppgave som regionale utviklingsaktører.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har kuttet kraftig i de regionale utviklingsmidlene de siste årene. Disse midlene bidrar til verdiskaping i hele landet og setter fylkeskommunene i stand til å fylle rollen som regional utviklingsaktør. Flertallet mener slike kutt er spesielt underlige når en av begrunnelsene for regionreformen nettopp er å styrke fylkeskommunene på dette området.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå økte midler til regional utvikling til fylkeskommunene.»

Flertallet vil understreke viktigheten av de regionale utviklingsmidlene for å styrke fylkenes rolle som regionale utviklingsaktører. Flertallet mener kuttene til distrikts- og regionalpolitikken i forslag til statsbudsjett for 2019 står i sterk kontrast til regjeringens uttrykte målsettinger om å styrke fylkeskommunenes rolle som samfunnsutviklere i forbindelse med regionreformen. Flertallet konstaterer at siden regjeringen kom til makten, er bevilgningene til distrikts- og regionalpolitikken redusert med 1 561 mrd. kroner, noe som er over 50 pst. i forhold til nivået i forslaget til budsjett for 2014 fra den rød-grønne regjeringen. Dette svekker fylkeskommunenes innsats og samarbeid med bl.a. Innovasjon Norge, Siva og kommunene i arbeidet med næringsutvikling.

Det er derfor for komiteens medlemmer fra Senterpartiet helt avgjørende at en eventuell overføring av de regionale utviklingsmidlene innebærer en betydelig økning av rammetilskuddet til fylkeskommunene. Disse medlemmer er i utgangspunktet positive til at mest mulig av kommunenes og fylkeskommunenes overføringer bør komme i form av frie midler. Samtidig vil disse medlemmer understreke sin skepsis til å innlemme regionale utviklingsmidler i rammetilskuddet. Bakgrunnen for dette er at hvor i landet behovet for regionale utviklingsmidler er, og hvor stort behovet er, vil variere over tid.

Det vil etter komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, syn, være vanskelig å finne en god fordeling av regionale utviklingsmidler gjennom det ordinære inntektssystemet til fylkeskommunene, særlig om det blir lagt som frie midler i rammen og blir en del av det ordinære innbyggertilskuddet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«De regionale utviklingsmidlene legges ikke inn i rammefinansieringen av fylkeskommunene.»

Flertallet viser til de respektive partiers alternative statsbudsjett for 2019, der midlene til regional utvikling styrkes ut over regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil ha sin hovedsatsing på forsterking av nærings- og kompetansepolitiske virkemidler og sikre at fylkeskommunene har økonomisk handlingsrom. Dette er særlig viktig fordi fylkeskommunene ikke har egne inntektsmuligheter de selv rår over.

3.2.2 Nærings- og fiskeridepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo å overføre ansvar for oppdrag til Innovasjon Norge og Siva fra staten til fylkeskommunene, utvidet fylkeskom-

munalt eierskap i Innovasjon Norge, en styrking av fylkeskommunenes virkemidler for forskning (RFF) og at Siva overføres til fylkeskommunene, men at regjeringen ikke foreslår et så omfattende grep. Komiteen merker seg at regjeringen legger opp til at fylkeskommunene skal styrkes som næringspolitisk aktør ved at det flyttes oppgaver. Komiteen merker seg videre at regjeringen foreslår at oppdragsgiveransvaret for næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, mentorprogram, bedriftsnettverk, samt deler av etablerertilskuddet, derfor vil overføres fra staten til fylkeskommunene. Det tas sikte på at dette skjer innen 1. januar 2020. Videre skal det utredes om de nasjonale virkemidlene i reiselivssatsingen bør overføres til fylkeskommunene. Komiteen støtter dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ber om at resultatet forelegges Stortinget for endelig avgjørelse.

Komiteen merker seg også at den helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet kan bidra til at ytterligere oppgaver som kan styrke fylkeskommunenes rolle som næringspolitisk aktør, flyttes til fylkeskommunene. Det skal særlig ses på utflytting av oppdragsgiveransvaret for virkemidler knyttet til småbedrifter og lokale/regionale formål. Komiteen uttrykker en klar forventning om at så skjer.

Komiteen viser til at det i meldingen vises til at det også skal utredes om det er behov for endringer i organisasjons- og tilknytningsformen for de nasjonale virkemiddelaktørene, herunder Siva og Innovasjon Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det fra fylkeskommunene er et ønske om å delta i den helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet for å styrke det regionale næringsperspektivet i arbeidet.

Flertallet ber regjeringen sørge for at fylkeskommunene får delta i den helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Flertallet legger til grunn at gjennomgangen skal bidra til at ytterligere oppgaver som kan styrke fylkeskommunens rolle som næringspolitisk aktør, flyttes til fylkeskommunene. Flertallet ber om at vurderingene rundt dette presenteres senest i kommuneproposisjonen 2021.

Flertallet viser til at det under høringene framkom kritikk mot forslag om å flytte oppdragsgiveransvaret for næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet og mentorprogrammet fra staten til fylkeskommunene, og særlig at dette kunne gå ut over de nasjonale nettverkene og kompetanseutviklingen totalt. Denne

bekymringen kommer også frem i høringssvaret fra næringshagene i Norge. For å unngå slike konsekvenser er det avgjørende å sikre koordinering mellom næringshagene og de øvrige innovasjonsselskapene, slik at de nasjonale og regionale synergiene videreføres og styrkes. Flertallet forutsetter at regjeringen sikrer dette, og at fylkeskommunene viderefører tett samarbeid både med hverandre og med de nasjonale kompetansemiljøene. Flertallet viser til at kompetanse som er bygget opp, må sikres der oppgaver flyttes, og at endringen gjennomføres slik at forutsigbarhet og langsiktighet i arbeidet ivaretas.

Flertallet viser til Foreningen for Innovasjonsselskaper i Norge (FIN) sitt innspill til komiteen. FIN understreker at den samlede satsingen på næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, klyngeprogrammet, mentorprogrammet, katapult, nettverksmidler etc. må økes, og at enda større ressurser må komme helt ut i programmene. Dette er tiltak som har dokumentert effekt. Det er derfor behov for å styrke slike tiltak man vet fungerer, og at oppgaveflytting ikke må medføre svekket statlig innsats.

Flertallet viser til at reiselivet kan ha stor nytte av sterkere regional og lokal satsing. Det er behov for økt satsing på nasjonale og regionale virkemidler og forskning og at landsdekkende nasjonale midler til næringsrettet forskning skal understøtte dette for å sikre en nasjonal effekt.

Flertallet vil videre ta stilling til de ulike endringene når konkrete endringsforslag kommer til Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ber om at det i utredningen særlig legges vekt på hvordan de nasjonale nettverkene for deling av «beste praksis» og benchmarking som næringshageprogrammene og inkubatorprogrammet er en del av, kan ivaretas, samtidig som fylkeskommunene overtar ansvaret for disse.

3.2.3 Kunnskapsdepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo at fylkeskommunene bør overta betydelige oppgaver og ansvar innenfor forsknings- og innovasjonspolitikken, herunder at om lag halvparten av det offentlige innsats for næringsrettet forskning overføres fra Norges forskningsråd til fylkeskommunene. Hagen-utvalget foreslo videre å overføre deler av Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDi) oppgaver til fylkeskommunene. Innenfor kompetansefeltet foreslo Hagen-utvalget blant annet å formalisere fylkeskommunenes ansvar for å kartlegge regionale kompetansebehov og overføre virkemidler og oppgaver knyttet til karriereveiledning regionalt. Videre foreslo utvalget å overføre blant annet tilskudd til studieforbund, Kompetansepluss og tiltak

innenfor livslang læring som i dag forvaltes av Kompetanse Norge. De gjenstående nasjonale oppgavene hos Kompetanse Norge kan overføres til Utdanningsdirektoratet.

Komiteen viser til at fylkeskommunene skal ta et sterkere kompetansepolitisk ansvar regionalt, og at Kunnskapsdepartementet vil arbeide videre med hvordan dette skal konkretiseres. Komiteen viser videre til at regjeringen mener at tilskudd til karriereveiledning som et ledd i dette er naturlig å overføre til fylkeskommunene, og at en også vil vurdere om oppgaven med karriereveiledning bør lovfestes.

Videre viser komiteen til at regjeringen vil utrede om fylkeskommunene kan få et utvidet og mer helhetlig ansvar for å tilrettelegge og forsterke opplæringen for alle unge i alderen 16 til 24 år.

Komiteen støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til forslaget om å overføre ansvaret for fordeling av midler til næringsrettet forskning fra Forskningsrådet til fylkeskommunene. Disse medlemmer deler intensjonen om at fylkeskommunene bør spille en mer aktiv rolle i regional forskning og næringsutvikling, men viser til at det vil kunne svekke nasjonale konkurransearenaer og det nasjonale koordineringsansvaret både i forsknings- og næringspolitikken, og disse utfordringene må ivaretas i overføringen.

Komiteen viser til at regjeringen i meldingen legger opp til at fylkeskommunenes rolle i å mobilisere og kvalifisere næringslivet til de nasjonale og internasjonale FoU-virkemidlene skal styrkes. Videre er det en målsetting å styrke de regionale forskningsfondene, RFF. Konkrete oppgaver skal vurderes som en del av denne helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Komiteen støtter dette og uttrykker en klar forventning om at dette blir en følge av den helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Komiteen anfører at det også her er en god regel at politiske skjønnsoppgaver som er regionale i sin natur, tillegges det folkevalgt styrte regionnivået.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at de regionale forsknings- og utviklingsfondene må styrkes. Kapital er ikke likt tilgjengelig i hele landet, og områder med minst lokal/regional kapitaltilgang må gis økte midler.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke de regionale forskningsfondene.»

Komiteen merker seg også at Kunnskapsdepartementet skal utrede hvordan ressurser og kompetanse overføres fra staten til fylkene, slik at fylkene kan få ansvaret for bosetting internt i regionene og annen regional samordning av integreringspolitikken innenfor rammen av nasjonal politikk. Kunnskapsdepartementets vurdering er videre at tilskudd til mentor- og traineeordninger for personer med innvandrerbakgrunn, tilskudd til etablereropplæring og tilskudd til Jobbsjansen del B kan overføres. Videre er departementets vurdering at minoritetetsrådgiverordningen kan overføres på sikt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at Kunnskapsdepartementets vurdering videre er at IMDi beholdes som et nasjonalt fagdirektorat og kompetansesenter for integrering. Flertallet støtter dette og anfører at det vil gi en demokratisk merverdi at også bosetting overføres til et folkevalgt styrt organ. Det er dessuten en merverdi at fagmiljøet styrkes nærmere der bosetting finner sted.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet ønsker å overføre hele ansvaret til fylkeskommunen og legge ned direktoratet.

Disse medlemmer mener det er viktig å sørge for en betydelig overføring av oppgaver til fylkeskommunen. I den anledning vil disse medlemmer understreke at det må utredes hvordan overføringen skal utføres, ikke om oppgaven skal overføres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at IMDis oppgaver i dag håndteres regionalt. Endringer i oppgavefordeling må ikke resultere i at de miljøene som i dag er regionalt lokalisert, splittes, legges ned eller sentraliseres. Nasjonale oppgaver kan og må legges utenfor Oslo også framover, og de allerede aktive og fungerende kompetansemiljøene som finnes regionalt, må beholdes. Dette må legges som en premiss for videre arbeid når det skal konkretiseres hva som faktisk skal overføres til regionene.

Disse medlemmer viser til høringen der Norsk senter for flerkulturell verdiskaping (NSFV) deltok. Senteret er lokalisert i Buskerud, men utfører oppgaver ut over nye Viken fylkeskommune. Det er viktig at dette kompetansemiljøet fortsatt utfører disse oppgavene, og at de må fungere for hele landet. Det er derfor viktig at regjeringen redegjør for og sikrer en tydelig og særskilt definert rolle og organisering for NSFV i de konkrete endringsforslagene som kommer til Stortinget.

Disse medlemmer vil ta konkret stilling til ulike endringer når forslagene er utredet og forelegges Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser videre til at regjeringen vil utrede endringer i tilskudd til studieforbundene med sikte på at noe kan overføres til fylkeskommunene. Det vil også bli vurdert en deling av ordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet. Tilskudd til Kompetansepluss fortsetter som en statlig ordning, og Kompetanse Norge opprettholdes som et direktorat.

Disse medlemmer støtter dette og ser det som en styrking av fylkeskommunens helhetlige samfunnsansvar som samfunnsutvikler med kjennskap til regionale behov og fordeler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er uklart hva som reelt ligger i forslaget om å overføre forvaltningen av tilskudd til studieforbund, og hvorvidt det skal skilles mellom en rendyrket kompetanse- og opplæringsordning og en kultur- og frivillighetsordning uten spesifikt preg av organisert opplæring. Mange, og kanskje langt de fleste, studieforbund har aktiviteter som omhandler begge funksjoner.

Flertallet viser til at studieforbundene allerede er etablert på fylkes- eller regionnivå, jf. kravene i lov om voksenopplæring, og organisert med et gjennomgående organisasjonsdemokrati der det er studieforbundene selv, via sine nasjonale overbygninger, som fordeler tilskudd ut over til sine fylkes- og lokalledd. De nasjonale overbygningene sørger for effektiv og god veiledning til lokale kursarrangører og gjør dem også i stand til å drive voksenpedagogisk utviklingsarbeid.

Flertallet mener en slik utvikling vil føre til oppbygning av profesjonaliserte fylkesledd for å ivareta de oppgavene som i dag løses av studieforbundenes sentralledd. Flertallet mener en eventuell overføring av tilskuddsforvaltningen, der midler til studieforbundene skal overføres til fylkeskommunene, vil utfordre og svekke organisasjonsdemokratiet og være mer byråkratisk og særlig krevende for mindre studieforbund og lokalt studiearbeid. Flertallet mener dette ikke vil være i tråd med den overordnede frivillighetspolitikken.

Flertallet viser til at studieforbundene er små miljø, som vil bli mikroskopiske hvis de spres. Endringer i organisasjonsform og større fylkeskommunalt ansvar må ikke svekke studieforbundene eller fragmentere fagmiljøer og svekke muligheten til koordinering. Flertallet viser til at Norges Blindeforbund i sitt høringsinnspill advarer om at en flytting vil gå ut over læringstilbudet i distriktene. Det er i så fall det stikk motsatte av hva som er formålet med en endring.

Flertallet viser også til innspill fra Voksenopplæringsforbundet (VOFO) om forslag om regionalisering av tilskuddsordningen for studieforbund. VOFO er

svært kritisk til forslaget og mener voksenopplæringsloven må beholdes og tilskuddet til studieforbundet forankres i denne. VOFO mener de nasjonale studieforbundene må bestå med statlig finansiering, og at det må sikres gode og rause overgangsordninger dersom dette likevel blir flyttet. VOFO må involveres i arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at studieforbund med statlig finansiering ikke står i motsetning til at fylkeskommunene får et større ansvar for kompetansepoltikken. Disse medlemmer støtter derfor ikke denne omleggingen slik den nå er skissert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener fylkeskommunene må få en tydelig avklaring av hvilke oppgaver som skal overføres. Utredningen må avklare hvordan oppgaveoverføringen skal gjennomføres.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti merker seg at regjeringen vil følge opp Hagen-utvalgets forslag om spesialpedagogisk støtte til barn og unge i arbeidet med stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap. Disse medlemmer uttrykker forventning til at dette skjer med barnas beste som førende prioritering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Hagen-utvalgets forslag om å flytte Statpeds oppgaver til de nye fylkeskommunene og vil bemerke at dette er svakt fundert og burde vært nærmere utredet. Flertallet viser til at hovedansvaret for spesialpedagogiske tjenester allerede er lagt til den enkelte kommune og fylkeskommune der eleven bor. Statped gir direkte bistand til kommuner og fylkeskommuner når kommunen/fylkeskommunen vurderer at deres kompetanse ikke strekker til. Flertallet viser til at brukere av Statpeds spisskompetanse er barn, unge og voksne med døvblindhet, ervervet hjerneskaide, synsnedsettelse, hørselshemninger, språk- og talevansker samt sammensatte lærevansker. Dette er svært små og sårbare grupper med komplekse læringsutfordringer med et lite antall elever i hver kommune og fylkeskommune. Flertallet mener det vil være vanskelig å bygge opp tilsvarende høyt spesialisert kompetanse i den enkelte fylkeskommune og samtidig sikre en helhetlig og flerfaglig tilnærming til barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov.

Flertallet vil i tillegg påpeke at Statped også har et språkfaglig ansvar for opplæring i og på tegnspråk og språktjenester til samiskspråklige brukere.

Flertallet viser til at Hagen-utvalgets forslag vil gi den fylkeskommunale PP-tjenesten en helt ny utrednings- og veiledningsfunksjon overfor den kommunale PP-tjenesten. Dette vil på en betydelig måte endre forholdet mellom fylkeskommunene og kommunene. Flertallet mener at konsekvensene av en så stor endring må utredes før forslaget eventuelt blir vedtatt.

Flertallet viser til at verken Hagen-utvalget eller regjeringen har utredet konsekvensene for barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov ved en overføring av oppgavene.

Flertallet mener at disse små og sårbare gruppene vil kunne få utfordringer med likeverdige tjenester dersom Statpeds oppgaver fordeles til 11 fylkeskommuner.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene for barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov ved en eventuell overføring av Statpeds oppgaver til fylkeskommunene og legge dette frem for Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at fylkeskommunenes kompetansepoltiske rolle blir styrket. Disse medlemmer understreker at arbeidsmarkedet i Norge ikke er likt over alt, tvert om er det store geografiske variasjoner. Gjennom å kartlegge regionale kompetansebehov og tilrettelegge for utdannings- og opplæringstiltak kan fylkeskommunene tilpasse seg de lokale arbeidsmarkedene i sin region. Disse medlemmer støtter at flere oppgaver på kompetansefeltet legges til fylkeskommunene. Det er svært viktig for å kunne optimalisere utviklingen basert på lokale og regionale forhold.

Disse medlemmer mener de videregående skolen bør utvikles til større kompetansesentre i regionene og med det få en bredere rolle. Dette er viktig for at nødvendig kompetanseheving kan skje mange steder og for å sikre at flere oppgaver kan utføres i tett samarbeid med de videregående skoler i ei tid med elevtallsnedgang.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser derfor til tidligere forslag om at fylkeskommuner og kommuner selv skal ha full bestemmelse over skolestruktur i grunnskole og videregående skole, både opprettelse og nedleggelse av skoler og klasser.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at fylkeskommunene får full myndighet over skolestrukturen i videregående skole.»

Dette medlem vil på egnet måte komme tilbake til Stortinget med forslag om tilsvarende vedtak for kommunene når det gjelder grunnskolen.

Dette medlem viser også til egne forslag om å gi fylkeskommunene egne midler til å kunne få i gang desentralisert høyere utdanning i samarbeid med høyskoler og universitet i behandlingen av Meld. St. 18 (2016–2017).

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke tilskuddene til desentralisert høyere utdanning i høyskole- og universitetssektoren og opprette egne økonomiske overføringer til fylkeskommunene til formålet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at næringslivet i alle regioner må sikres tilgang til de beste forskningsmiljøene på sine områder og midler til å delta i nødvendige program.

3.2.4 Landbruksdepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo at fylkeskommunene skulle overta ansvaret for Regionalt næringsprogram for landbruket og at ansvaret for IBU-midlene (midlene til investering og bedriftsutvikling i landbruket) overføres til fylkeskommunene, som så gir oppdrag til Innovasjon Norge. Komiteen merker seg at regjeringen går inn for at regionalt næringsprogram overføres til fylkeskommunene, mens det ikke gjøres endringer i forvaltningsansvaret for IBU-midlene. Komiteen støtter dette ut fra at IBU-midlene er knyttet til landbruksoppjøret, og viser videre til vurderingen i Meld. St. 6 (2018–2019), punkt 9.4, og Innst. 251 S (2016–2017).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere overføring av oppgaver fra Fylkesmannen til fylkeskommunene på landbruksområdet. En forutsetning for overføring er at landbruksavtalen med nasjonale føringer ikke svekkes.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget har satt et nasjonalt jordvernmål om maksimal årlig omdisponering av matjord, jf. Prop. 127 S (2014–2015). Matjord er av avgjørende betydning for vår nasjonale evne til å produsere mat og er sentralt for vår selvforsyning av mat og for vår beredskap. Matjord må derfor forvaltes som en nasjonal ressurs. Disse medlemmer understreker at kommunene og fylkeskommunene har ansvaret for arealplanleggingen gjennom

plan- og bygningsloven. Av hensyn til at matjord er en nasjonal ressurs og vi i dag ikke har et regelverk som sikrer tilstrekkelig vern mot nedbygging, skal ansvaret for jordvern inntil videre beholdes hos fylkesmennene.

3.2.5 Klima- og miljødepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo å overføre Fylkesmannens ansvar innen naturforvaltning, friluftsliv og klima/klimatilpasning i sin helhet til fylkeskommunene. Utvalget foreslo også å overføre relevante tilskuddsordninger og førstelinjeoppgavene på kulturminnefeltet. Komiteen merker seg at regjeringen i meldingen viser til at oppgaver på klima- og miljøområdet overføres til fylkeskommunene som oppfølging av Prop. 84 S (2016–2017) Ny inndeling av regionalt folkevalt nivå og Meld. St. 18 (2015–2016) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet. Alle oppgaver hos Fylkesmannen som innebærer politisk skjønn innenfor artsforvaltning, utenom truede arter og verneområdeforvaltning, er overført til fylkeskommunen. Komiteen anfører at det er et grunnleggende prinsipp i regionreformen at oppgaver som innebærer politisk skjønn, skal avgjøres av folkevalgte politikere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, støtter imidlertid at forvaltningen av truede arter og vernede områder ivaretas av staten som en del av utøvelsen av statlig vedtatt politikk.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti legger til grunn at ansvaret for arter som Norge har et spesielt ansvar for og som er spesielt sårbare, som villrein, anadrom laksefisk og stor ørret, fortsatt skal ligge hos Fylkesmannen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at staten legger de overordnede linjene for norsk rovviltforvaltning, herunder bestandsmål og forvaltningsområder for de ulike rovdyrartene. Disse medlemmer mener imidlertid det er viktig å påpeke at deler av forvaltningen med fordel kan/bør overføres til fylkeskommunen med mål om en mer lokal og regional forankring og tilpasning. Dette kan, etter disse medlemmers mening, også innebære en mer effektiv forvaltning gitt muligheten for kortere beslutningslinje og mindre byråkrati. Disse medlemmer viser til dagens situasjon når det gjelder forvaltning av rovdyr, som innebærer lang saksbehandlingstid, og det som oppleves som lite praktiske og svært teoretiske løsninger fra direktorat- og departementsnivå. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om at fylkeskommunen tar over Fylkesmannens oppgaver knyttet til fellingstillatelser for rovdyr.»

Komiteen understreker at Fylkesmannens innsigelsesrett opprettholdes som en sikkerhet for at statlig vedtatt naturvernpolitikk ikke undergraves.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, fremhever videre at klima- og miljøperspektivet må være langt fremme i den politiske bevisstheten på alle forvaltningsnivåer, og at det faktum at fylkeskommunene nå får en større miljøportefølje med tilhørende administrativ støtte, vil gi den merverdien at disse hensyene blir sterkere vektlagt også på regionalt nivå. Flertallet uttrykker en klar forventning til at det blir tilfelle i alle fylkeskommunene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gi fylkeskommunene veiledningsansvar med hensyn til motorferdsel i utmark.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere overføring av oppgaver fra Fylkesmannen til fylkeskommunene på klima- og miljøområdet med unntak av ansvar for forurensing, kontroll, tilsyn og klage.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gi fylkeskommunene et regionalt samordningsansvar på klimaområdet knyttet til oppfølging av klimaloven.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener klima- og miljøansvar må ligge til grunn for de politiske beslutningene på alle forvaltningsnivå. Når fylkeskommunene nå får større ansvar, må klima og miljøhensyn bli sterkere vektlagt i alle fylkeskommuner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen selv i sitt forslag til statsbudsjett for Klima- og miljødepartementet slår fast at Norge har risiko for tap av naturmangfold, og at dette kan skje «særleg som følge av arealinngrep, arealbruksendringar og spreiring av frammande arter». Dette

medlem kan ikke se at regjeringen har tatt nødvendige grep på plansiden for å ta tak i denne utviklingen. Dette medlem viser til forskningsprosjektet EvaPlan, der det kom tydelig frem at klima-, miljø- og naturvern hensyn i dag svært ofte taper i planprosessen. 200 planansvarlige i norske kommuner fikk spørsmål om i hvilken grad planleggingen i deres kommune ivaretar hensyn til klima (energi, areal og transport). Kun 29 pst. svarte i stor grad eller i svært stor grad. Andre faktorer, som landskap, kulturmiljø, jordressurser, verdiskaping og næringsutvikling var hensyn som ble vektlagt i større grad.

Dette medlem viser til høringsinnspill fra Norges Jeger- og Fiskerforbund som understreker behov for statlige planretningslinjer som sikrer en helhetlig tilnærming og som ivaretar naturmangfold, friluftsliv og behov for større sammenhengende naturområder.

Dette medlem viser til at når det skal overføres oppgaver knyttet til naturforvaltning og klima, må det sikres riktig og tilstrekkelig kompetanse både hos fylkeskommunen og Fylkesmannen. Det vil ikke være tilstrekkelig å dele Fylkesmannens nåværende kompetanse. Dette medlem forventer at regjeringen sikrer klare krav til nødvendig kompetanse og bevilgninger.

Dette medlem viser for øvrig til egne forslag gjennom flere år om å sikre nødvendig kompetanse på miljø, klima og biologisk mangfold i hele lokalforvaltningen.

Dette medlem viser til at det ut fra stortingsmeldingen er svært uklart hvilke konkrete oppgaver regjeringen ønsker å flytte, hvor grensene skal trekkes og hva slags kompetansekrav som settes. Dette medlem vil derfor ta stilling til de konkrete endringene når saken kommer til Stortinget.

Dette medlem mener det er svært viktig at innsigelsesmyndigheten forblir på samme statlige forvaltningsnivå som der nasjonale miljømål vedtas, altså hos Fylkesmannen.

3.2.6 Kulturdepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo at ansvar for en rekke enkelttilskudd og tilskuddsordninger på kulturområdet overføres til fylkeskommunene, herunder prosjektmidler og driftsstøtte til institusjoner og arrangementer av lokal eller regional karakter som i dag ligger til Norsk Kulturråd, investeringsmidler knyttet til institusjoner innen musikk, scenekunst og museum, forvaltning av spillemidler til kulturbygg, ansvar for forvaltning av spillemidler på biblioteks-, arkiv- og museumsfeltet mv.

Komiteen merker seg at regjeringen omtaler oppfølging av Hagen-utvalgets forslag på områdene bibliotek, museum, litteratur, språk, arkiv, musikk, scenekunst, visuell kunst, arkitektur og design, film, dataspill og frivillig kulturliv i den nylig fremlagte Meld. St. 8

(2018–2019) «Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida», der det foreslås at fylkeskommunene får et større ansvar for kulturoppgaver. Hagen-utvalgets forslag på idrettsområdet vil bli vurdert i en gjennomgang av tilskuddsordning til idrettsanlegg i kommunene med sikte på forenkling.

Komiteen har forståelse for at regjeringen i foreliggende stortingsmelding som vi her har til behandling, henviser til kulturmeldingen, som går dypere inn i de berørte saksområdene. Komiteen vil imidlertid uttrykke en klar forventning til at Stortinget i sin behandling av denne legger til grunn som førende premiss at oppgaver og ordninger som er regionale i sin karakter, skal forvaltes av fylkeskommunene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at behandlingen av utflytting av oppgaver på kulturfeltet omtales i, og inngår i, den helhetlige behandlingen av kulturmeldingen, og således vil bli gjenstand for egne forhandlinger i Stortinget våren 2019.

3.2.7 Utenriksdepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo at ansvaret for om lag halvparten av midlene over tilskuddsordningen Arktis 2030 overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge, samt at staten bør vurdere å gi fylkeskommunene i Nord-Norge et mer aktivt og formelt ansvar for å delta og forberede møter i Arktisk råd.

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å følge opp dette, og støtter dette. Komiteen merker seg videre at regjeringen foreslår at de nordnorske fylkeskommunenes involvering i møter i Arktisk råd vil tydeliggjøres gjennom utarbeidelsen av målsettinger, regler og rutiner for samarbeidet mellom aktørene. Det skal videre opprettes et sekretariat for Regionalt nordområdeforum i Vadsø.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter regjeringens forslag om at om lag halvparten av midlene over tilskuddsordningen Arktis 2030, som involverer nordnorske aktører, overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge.

Flertallet mener en slik løsning både vil bygge opp om at dette er en demokratireform og en reform hvor fylkene har ansvar for utvikling innen eget fylke og samarbeid med nabofylkene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener midlene skal fordeles til både Nordland fylkeskommune og Troms/Finnmark fylkeskommune.

3.2.8 Barne- og likestillingsdepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo at ansvaret for barnevernsinstitusjoner, fosterhjem, adopsjon og familievernet, som i dag ligger til Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), overføres til fylkeskommunene. Komiteen merker seg at regjeringen i meldingen vurderer det slik at disse oppgavene krever en grundigere utredning, og at en slik gjennomføres. Målet for en slik utredning er en styrking av innsatsen overfor barn som trenger disse tjenestene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at svært mange høringsinstanser har vært kritiske til Hagen-utvalgets utredning og konklusjon om flytting av statlig barnevern til fylkeskommunene, og mener at utvalgets konklusjon ikke er forankret i et tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag.

Disse medlemmer mener det trengs grundigere utredning. Disse medlemmer mener utvalget som skal utrede dette, må settes sammen av eksperter på barnevern, personer med særlig kompetanse på konsekvensutredninger og representanter fra partene. Disse medlemmer mener det også må trekkes tydelige grenser for hva som utredes i skjæringspunktet mellom Bufetat og kommunalt barnevern. Disse medlemmer mener nødvendige faktorer å utrede før en eventuell flytting må baseres på et oppdatert kunnskapsgrunnlag om dagens faktiske utfordringer.

Disse medlemmer understreker at hovedfokus i en ny utredning må være å undersøke grundig og nøye om en eventuell flytting vil føre til et bedre barnevern for barn og unge. Barnets beste skal alltid trumfe organisatoriske behov. Disse medlemmer mener utredningen skal være ferdig innen 1. april 2020, slik at vurderinger rundt dette kan presenteres for Stortinget i kommuneproposisjonen for 2021.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener denne oppgaven skal overføres til fylkeskommunen. Det må gjøres en grundig utredning, hvor det må utredes hvordan overføringen skal utføres, ikke om oppgaven skal overføres.

3.2.9 Arbeids- og sosialdepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo at det utredes nærmere om opplæringstiltakene arbeidsmarkedsopplæring, bedriftsintern opplæring og støtte innenfor det ordinære utdanningssystemet for personer med nedsatt arbeidsevne bør overføres til fylkes-

kommunene. Komiteen merker seg at regjeringen i stortingsmeldingen foreslår at ansvaret for bedriftsintern opplæring overføres til fylkeskommunene, og at det utredes om ansvaret for de øvrige opplæringstiltakene bør ses i sammenheng med fylkeskommunenes ansvar for opplæring og grunnleggende kompetanseutvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det er viktig å sørge for at alt dette overføres til fylkeskommunen. I den anledning vil disse medlemmer understreke at det må utredes hvordan overføringen skal utføres, ikke om oppgaven skal overføres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at fylkeskommunenes utvidede ansvar i kompetansepolitikken og overtakelse av ansvar for bedriftsintern opplæring (BIO) og oppgaver i forbindelse med kvalifisering av innvandrere krever et tett samarbeid med Nav. Det krever at regjeringen også endrer Navs arbeidsmåter og tilpasser det slik at dette samarbeidet kan fungere både på strategisk nivå og i hverdagen.

Komiteen slutter seg til at også virkemidler og oppgaver til karriereveiledning regionalt, p.t. om lag 30 mill. kroner, overføres til fylkeskommunene. Komiteen støtter også at samarbeidet med Arbeids- og velferdsetaten (Nav) opprettholdes som nå.

3.2.10 Olje- og energidepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo at myndigheten til å gi konsesjon til små vannkraftverk (1–10 MW) og vindkraft (over 1 MW/fem turbiner) legges til fylkeskommunene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, merker seg at regjeringen ikke støtter dette, men vil at NVE skal konsultere fylkeskommunene og vektlegge fylkeskommunal planlegging i konsesjonsbehandlingen til utbygging av vannkraftverk på 1–10 MW og vindkraft over 1 MW/5 turbiner. Flertallet støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener en overføring av myndighet til å fatte vedtak om konsesjon til utbygging av småkraft og vindkraft til fylkeskommunene vil styrke koblingen til lokale og regionale forhold ut over det enkelte søknadsområdet.

Disse medlemmer mener utbygging av småkraft og vindkraft vil kunne settes i et større utviklingsperspektiv – knyttet til blant annet arealbruk, utbygging og næringsutvikling. Fylkeskommunene vil kunne styrke dialogen med og involveringen av kommunene ved vurdering av konsesjonsspørsmålet. Disse medlemmer mener en overføring er i tråd med retningslinje 1, 3 og 4 for oppgavefordelingen og legger til rette for regionale perspektiver og prioriteringer samt kobling av oppgaveområdet opp mot øvrige samfunnsutviklingsoppgaver. Disse medlemmer vil i tråd med dette fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om overføring av myndigheten til å gi konsesjon til små vannkraftverk (1–10 MW) og vindkraft (over 1 MW/fem turbiner) til fylkeskommunene.»

3.2.11 Helse- og omsorgsdepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo at Fylkesmannens oppgaver på folkehelseområdet overføres til fylkeskommunene med unntak av Fylkesmannens tilsynsansvar. Konkret foreslår utvalget at ansvaret for tilskuddsordninger som i dag forvaltes av Helsedirektoratet og Fylkesmannen med relevans for folkehelsearbeidet lokalt og regionalt, overføres til fylkeskommunene. Det gjelder også nyetablert program for folkehelsearbeid i kommunene.

Komiteen merker seg at regjeringen går inn for at hele folkehelseporteføljen som i dag ligger hos Fylkesmannen, overføres fylkeskommunen, med unntak av tilsynsoppgaver og midler som er direkte supplerende til kommunenes inntektssystem og som bør forvaltes helhetlig av staten. Det innebærer at midlene til «Leve hele livet» ikke flyttes. Det legges til grunn at med hele folkehelseporteføljen menes konkret at følgende tilskudd flyttes til fylkeskommunen: tilskudd til friskliv, mestring og læring, tilskudd til tverrfaglig innsats på rusfeltet, samt at midler i program for folkehelsearbeid som i dag forvaltes av Helsedirektoratet innlemmes i rammetilskuddet til fylkeskommunene etter programperioden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, er enig i dette, herunder avgrensingen knyttet til de ordningene som har direkte sammenheng med kommunenes inntektssystem, ut fra at fylkeskommunene ikke skal være en overkommune, men et eget politisk styrt forvaltningsorgan.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til at Hagen-utvalget anførte at det er behov for en nærmere diskusjon av sy-

kehusorganiseringen, og anbefaler at organiseringsspørsmålet behandles på nytt, hvor også en fylkeskommunal modell inngår i vurderingene.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, merker seg at regjeringen viser til at Stortinget sluttet seg til å videreføre dagens styringsmodell i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018, og at man på denne bakgrunn ikke anser det som aktuelt å følge opp forslaget om å vurdere organiseringen av sykehusene på nytt.

Dette flertallet har forståelse for og støtter dette. Dette flertallet anfører at en slik endring ville måtte medføre en ytterligere gjennomgang av fylkeskommunestrukturen. Dette flertallet har ikke noe ønske om at dette gjennomføres nå, og ønsker tvert imot ro om den vedtatte strukturen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at styring, ledelse og organisering av sykehus er avgjørende for en god helsetjeneste. Disse medlemmer merker seg at ekspertutvalget anbefalte å vurdere organiseringen av sykehusene på nytt. Disse medlemmer registrerer at regjeringen avviser ekspertutvalgets tilråding med henvisning til Kvinnslandsutvalgets arbeid. Disse medlemmer viser til at NOU 2016:25 Kvinnslandsutvalget ble kritisert for sitt snevre mandat og ikke bidro til å utrede reelle alternativer til dagens styringssystem. Disse medlemmer viser til at Den norske legeforening helhjertet støtter opp om anbefalingen fra ekspertutvalget om en utredning, jf. høringsinnspill til komiteen. Legeforeningen mener at en slik utredning må gis et åpent mandat. Legeforeningen reiser kritikk mot måten RHF-ene har utviklet seg på, og skriver at norske sykehus i dag er overstyrt og underledet.

Disse medlemmer viser til at andre land har reversert foretaksstyring av sykehus, med gode resultat. Det vises til at både New Zealand og Skottland har reversert foretaksorganiseringen og tatt tilbake styringen av sykehusene. Disse medlemmer mener at dette også er fullt mulig å gjennomføre i Norge. En oppgavemelding om nye oppgaver til større regioner er lite verdt om man ikke i en slik gjennomgang vil vurdere organiseringen av sykehusene på nytt.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet har foreslått en ny modell for styring og ledelse av norske sykehus, der foretaksmodellen avvikles og der sykehus tas tilbake til offentlig forvaltning og folkevalgt styring, jf. Dokument 8:96 S (2014–2015) og Dokument 8:19 S (2015–2016). Disse medlemmer vil at norske sykehus må styres gjennom en forvaltningsmodell med folkevalgt styring na-

sjonalt, regionalt og lokalt. Ved avvikling av foretaksmodellen bør sykehusene videreføres med statlig eierskap. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i Stortinget har foreslått at ansvaret for drift og utvikling av spesialisthelsetjenesten desentraliseres til om lag 20 sykehusstyrer tilsvarende dagens helseforetak. Disse skal styre innenfor rammene gitt av Stortinget i en nasjonal helse- og sykehusplan. Sykehusstyrene får ansvar for sykehusene i sin region og skal bestå av et flertall av medlemmer valgt av og blant fylkestingenes medlemmer. Dersom området for sykehus ikke følger fylkesgrensene, må styrerepresentanter bli valgt fra begge fylker. Det må i tillegg vurderes å opprette egne styrer for landsomfattende tjenester. Disse tjenestene må forankres i nasjonal helse- og sykehusplan. Eksempel på slike områder er IKT, sykehusbygg, forskning og utdanning. Disse medlemmer presiserer at dette er Senterpartiets forslag til modell, men at Senterpartiet stiller seg bak en utredning av dette.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har etablert en forsøksordning hvor kommuner kan få ansvar for å drifte distriktpsikiatriske sentre. Disse medlemmer vil understreke at Senterpartiet ikke har støttet å gi kommuner et slikt spesialisthelsetjenestansvar. Disse medlemmer viser til at regjeringen i Prop.1 S (2018–2019) skriver at det til nå ikke er noen kommuner som har meldt sin interesse for slik oppgaveoverføring. Disse medlemmer mener at de nye fylkene er bedre i stand til å drive DPS enn kommuner, og at dette er et argument for å avvikle foretaksmodellen og gi fylkene mer helseansvar for spesialisthelsetjenesten.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp ekspertutvalgets anbefaling og vurdere organisering av sykehus på nytt, med mål om å overføre ansvar for sykehus og DPS til de nye fylkene.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at sykehus før var et ansvar for fylkene. Sykehus er en viktig regional sak for befolkningen og skaper stort engasjement og deltakelse. Det viser de store sykehusaksjonene. Disse medlemmer mener det er viktig at beslutningene tas nærmere folk i ulike landsdeler.

Disse medlemmer mener at det er viktig å fjerne foretaksmodellen og få sykehusene under direkte folkevalgt ansvar. På sikt bør sykehus under folkevalgt regional styring. En slik oppgaveoverføring vil gi mer demokratisk styring av sykehusene. Det vil gjøre at det ved beslutningene om struktur og tilbud blir tatt mer hensyn til befolkningen i de ulike landsdeler og kunne sikre at målsettingen om å desentralisere helsetilbudet blir vir-

keliggjort til beste for befolkningen, samt kunne sikre riktig ressursbruk og målet om behandling på laveste riktige nivå. Da vil en bedre kunne organisere tilbudet slik at det kun er det som må sentraliseres for å ha bredt og spesialisert nok tilbud, som blir sentralisert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Stortinget enstemmig har vedtatt å be regjeringen starte evalueringen av pasientreiseordningen i august 2019. Det er også fattet enstemmig vedtak om å be regjeringen sørge for at de regionale helseforetakene går gjennom organiseringen av pasientreiseordningen. I tillegg er det med støtte fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt vedtatt å be regjeringen gjøre en bred gjennomgang av regelverket for pasientreiser og fremme en sak for Stortinget for å forenkle og forbedre ordningen.

På bakgrunn av dette fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i gjennomgangen av regelverket for pasientreiser vurdere om noe av ansvaret for pasienttransport kan overlates til de nye fylkene.»

3.2.12 Samferdselsdepartementet

Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo at ansvar for fylkesinterne togruter og kjøp av togruter mellom henholdsvis Østfold/Akershus/Buskerud, Telemark/Vestfold, Hedmark/Oppland og Oslo, som i dag ligger til Jernbanedirektoratet, overføres til fylkeskommunene. I tillegg foreslo utvalget at den statlige tilskuddsordningen for utvidet TT-ordning for brukere med særskilt behov, og ansvaret for forvaltning av tilskudd til utbygging av bredbånd som i dag ligger til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (NKom), overføres til fylkeskommunene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er tilfreds med at regjeringen vil overføre støtteordningen til utbygging av bredbånd til fylkeskommunene fra og med 2020. Dette vil støtte opp under fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle og kan gi mindre byråkrati.

Flertallet mener det er svært viktig at midlene som skal gå til bredbåndsutbyggingen, øremerkes i en overgangsperiode etter de ulike fylkenes behov for oppgradering, og ikke bare inngår i en større ramme. Uten at midler i en startfase øremerkes over rammen til fylkeskommunene, vil det digitale klaseskillet øke, og utsatte regioner vil miste konkurransekraft.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen har som mål at minst 90 pst. av husstandene skal ha tilbud om bredbånd med minst 100 Mbit/s innen 2020. På lang sikt er målet at alle husstander skal ha tilbud om høyhastighetsbredbånd. I Sverige har myndighetene satt et mål om at 98 pst. av husstandene innen 2025 skal ha et gigabit-tilbud.

Disse medlemmer påpeker at bredbånd er samfunnskritisk infrastruktur. Områder uten mulighet til raskt å kople seg opp til omverdenen sakker raskt akterut, de blir mindre attraktive bosteder, og næringsutvikling er krevende. Disse medlemmer understreker at det vil gå et digitalt klaseskille mellom dem som er raskt på nett, og dem som ikke er det.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet forutsetter økonomiske overføringer, og viser til Senterpartiets alternative budsjett for 2019, hvor det foreslås 500 mill. kroner til dette formål.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti påpeker at bredbånd er samfunnskritisk infrastruktur. Områder uten mulighet til raskt å kople seg opp til omverdenen sakker raskt akterut, de blir mindre attraktive bosteder, og næringsutvikling er krevende. Uten større satsing vil det bli et varig digitalt klaseskille mellom dem som er raskt på nett, og dem som ikke er det. Regjeringen har som mål at minst 90 pst. av husstandene skal ha tilbud om bredbånd med minst 100 Mbit/s innen 2020. I Sverige har myndighetene satt et mål om at 98 pst. av husstandene innen 2025 skal ha et gigabit-tilbud.

Dette medlem mener Norge må sette seg høyere mål enn det regjeringen nå har. Flere fylkeskommuner har gjort mye godt arbeid og satset egne midler på dette. Men regjeringens bidrag er lavt, og slike midler bør ikke innlemmes i rammen.

Dette medlem mener det må gjøres grundige vurderinger i samråd med fylkeskommunene før en eventuelt innlemmer midlene til bredbåndsutbyggingen i rammebevilgningen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener regjeringen bør fastsette et mer ambisiøst mål for at Norge skal kunne hevde seg i fremtiden.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for hvordan minst 98 pst. av husstandene skal få et gigabit-tilbud innen 2025, og for hvordan hele landet skal få et gigabit-tilbud innen 2027.»

Videre vil komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreke at Nkoms

faglige rolle bør bestå også etter overføringen av ansvaret for bredbånd til fylkeskommunene.

Videre vil komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreke at Nkoms rolle må videreutvikles, og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle Nkoms rolle til også å inkludere nasjonal rådgivning for å nå målsetningen om bærekraftig konkurranse, og stimulere til næringsutvikling og innovasjon.»

Komiteen merker seg at regjeringen mener at ansvar for utvidet TT-ordning og tilskuddsordning for bredbåndsutbygging kan overføres til fylkeskommunene, og at ansvaret for kjøp av fylkesinterne togruter forblir et statlig ansvar. Komiteen støtter dette, men understreker at den nasjonale TT-ordningen ikke skal overføres før ordningen er fullt ut finansiert som en nasjonal ordning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker ikke å ta stilling til overføring av TT-tjenesten før den nasjonale ordningen er på plass og en ser hvordan dette i så fall skal sikres videre som en retting med statlig medfinansiering.

Komiteen merker seg videre og støtter at koordinering av kollektivtrafikken mellom fylke og stat skal utvides for å bidra til at begge parter når målsettingene innenfor kollektivområder.

Komiteen merker seg videre at regjeringens vurdering er at også fylkesdelen av sams vegadministrasjon overføres til fylkeskommunene, jf. Prop. 1 S (2018–2019) fra Samferdselsdepartementet. På samferdselsområdet må oppgaver som overføres, være i samsvar med NTP.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, støtter dette og mener og har en forventning til at dette fører til bedre ressursutnyttelse og mer sammenhengende tenkning i vegplanlegging og vedlikehold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det under høringene har kommet mange sterke motforestillinger til å flytte sams vegadministrasjon. Høringsinstansene påpeker at mange oppgaver som utføres av Statens vegvesen, er for små til at det vil være mulig å bygge opp tilsvarende spesialistmiljøer i alle fylker. Høringsinnspill fra Tekna understreker at det bør utredes hvordan flytting av ansvar vil påvirke behovet for innleie av ekstern kompetanse og konsulenter. Konsekvensen kan bli økt bruk av konsulenttjenester, noe

som vil føre til økte utgifter for fellesskapet uten at det bygges varig og nødvendig kompetanse i etaten. Disse medlemmer påpeker at det er nødvendig med et utstrakt samarbeid i hele offentlig sektor om kontraktstrategier for å sikre høy kvalitet, økonomisk kontroll, sikring mot økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet osv. Det er stort behov for å øke kompetansen og sikre effektiv håndtering av disse svært komplekse oppgavene. Disse medlemmer viser til at det på ingen måte er klarlagt gjennom regjeringens dokumenter hvordan en for eksempel har tenkt at forhold knyttet til løpende kontrakter skal håndteres. Dette gjelder også spørsmål knyttet til finansiering av prosjekter innen skredsikring, gang- og sykkelveier som er igangsatt. Et viktig punkt er hvordan man skal ivareta et helhetsspektiv når det gjelder trafikksikkerhet etter 2020.

Disse medlemmer viser til at innvendingene er relevante, og at de må besvares. Regjeringen har ansvaret for gjennomføringen av oppgaveendringen og det forutsettes at den gjør dette i tett samarbeid med fylkeskommunene og de ansattes organisasjoner og eventuelt kommer tilbake til Stortinget dersom den klare forutsetningen om at endringen ikke medfører brudd på noen av de nevnte forutsetningene ikke er fulgt. Disse medlemmer vil komme tilbake til dette når saken legges fram for Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er opptatt av en helhetlig plan og gjennomføring av drift og vedlikehold av veinettet i fylkene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil i tillegg til ansvar for fylkesveier vurdere å overføre ansvaret for drift og vedlikehold av riksveinettet til fylkeskommunen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, og Kristelig Folkeparti, viser til at Stortinget i forbindelse med behandling av Prop. 84 S (2016–2017) har gitt sin tilslutning til at ansvaret for de statlige fiskerihavnene som i dag ligger hos Kystverket, blir overført til fylkeskommunene.

Flertallet forutsetter videre at staten i mellomfasen inntil fylkeskommunene overtar fiskerihavnene ikke avhender havner til andre aktører uten godkjenning fra berørte fylkeskommuner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det er etablert flere overgangsordninger som skal bidra til en mest mulig smidig overføring av ansvaret for fiskerihavneforvaltningen fra staten til fylkeskommunene.

Etter Stortingets behandling av Prop. 84 S (2016–2017) er det etablert en forskutteringsordning for fiskerihavn- og farledsprosjekter, som ligger inne i Nasjonal transportplan. Videre arbeides det med gjennomføring av reformen, slik at fylkene kan overta forvaltningsansvaret og prioriteringene av fiskerihavnetiltak fra og med 2020 i tråd med intensjonene i reformen og Stortingets vedtak.

Disse medlemmer understreker spesielt at vedlikehold og drift av fiskerihavnene er svært kostnadskrevenne, og forutsetter at staten overfører midler tilsvarende det Kystverket i dag bruker på oppgaven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at vedlikehold og drift av fiskerihavnene er svært kostnadskrevenne, og forutsetter at staten muliggjør at fylkeskommunene kan ivareta denne oppgaven på en god måte økonomisk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at disse partier ikke støtter forslaget om at fylkeskommunene skal overta ansvaret for de statlige fiskerihavnene. Flertallet mener det vil være utfordrende for fylkeskommunene å finansiere store utbygginger, som i dag håndteres gjennom NTP-prosessen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at generell rammeoverføring ikke vil være tilstrekkelig på dette området. Avklaringer rundt disse spørsmålene må gjøres i dialog med kystfylkene så raskt som mulig.

Disse medlemmer vil derfor komme tilbake til endringene når de konkrete endringsforslagene legges fram.

Disse medlemmer ber departementet utrede hvordan nødvendige større investeringer kan finansieres etter at fylkeskommunene overtar ansvaret for de statlige fiskerihavnene, og avklare finanseringen av vedtatte prosjekter i NTP i tillegg til kommende store fiskerihavnprosjekter.

Disse medlemmer ber regjeringen vurdere å kategorisere fiskerihavnene i Norge etter modell fra eierskapet på vegene. Gjennom en tredeling med statlige, fylkeskommunale og kommunale fiskerihavner vil man sikre strategisk utvikling av næringslivet og arbeidsplasser i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Representantforslag 167 S (2017–2018), og Innst. 266 S (2017–2018), hvor Senterpartiet fremmet forslag om at fiskerihavnene skal forbli statlige. Disse medlemmer viser til at vedlikehold og utbygging av disse anleggene krever en spesiell kompetanse, som Kystverket besitter. En fragmentering av ansvar og fi-

nansiering kan gi en dårligere forvaltning av eksisterende og nye fiskerihavneanlegg og vil kunne medføre lavere kompetanse og økt byråkrati samlet sett. Særlig finansiering av anleggene er grunn til bekymring, dette er svært viktig infrastruktur, og ettersom tilskudd til fylkeskommunene er svært utsatt for skiftende politiske prioriteringer av fylkeskommunen, vil det være økonomisk utfordrende for fylkene å ivareta dette ansvaret. Disse medlemmer registrerer at kommuner og fylker langs hele kysten uttrykker bekymring for endringen. Fylkeskommunene er sentrale i prioriteringen av de statlige midlene slik ordningen fungerer i dag. Disse medlemmer mener dette fungerer godt og må videreføres.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringens partiene under stortingsbehandlingen av regionreformen den 8. juni 2017 vedtok å overføre ansvaret for kjøp av innenlandske flyruter til fylkeskommunene. Disse medlemmer viser til at disse partier stemte imot denne overføringen. Disse medlemmer forutsetter at overføringene til fylkeskommunene styrkes før kjøp av FOT-rutene blir overført til fylkeskommunene.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en fordelingsmodell som ivaretar minimumsbehovet for finansiering av kjøp av FOT-ruter, og legge dette frem for Stortinget før neste anbudsutlysning.»

3.2.13 Økonomiske og administrative konsekvenser

Komiteen merker seg at regjeringen i meldingen viser til at endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene vil ha økonomiske og administrative konsekvenser på kort og lang sikt. Oppgaveendringer vil kunne ha konsekvenser for både statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning, men også for privat næringsliv og frivillige organisasjoner. Konsekvensene vil avhenge av hvilke oppgaver som samlet overføres til fylkeskommunene.

Komiteen understreker at oppgaver må overføres sammen med ressurser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, og Kristelig Folkeparti, understreker videre at det forventes at en ny struktur på sikt generelt vil legge til rette for mer effektiv drift og mer rasjonell bruk av offentlige midler.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at regjeringen ikke har vist at ny struktur vil

gi en økonomisk besparelse, effektiv drift og mer rasjonell bruk av offentlige midler.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gi fylkeskommunene veiledningsansvar med hensyn til motorferdsel i utmark.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gi fylkeskommunene et regionalt samordningsansvar på klimaområdet knyttet til oppfølging av klimaloven.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i gjennomgangen av regelverket for pasientreiser vurdere om noe av ansvaret for pasienttransport kan overlates til de nye fylkene.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere overføring av oppgaver fra Fylkesmannen til fylkeskommunene på klima- og miljøområdet med unntak av ansvar for forurensing, kontroll, tilsyn og klage.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede hvilke andre oppgaver som naturlig kan flyttes inn under Distriktssenteret for å styrke kompetansen på samfunnsutvikling og verdiskaping i distriktene.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen videreutvikle Nkoms rolle til også å inkludere nasjonal rådgivning for å nå målsetningen om bærekraftig konkurranse, og stimulere til næringsutvikling og innovasjon.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utrede etter hvilke forutsetninger fylkeskommunen på anmodning fra kommunene kan vurdere å tre inn som reguleringsplanmyndighet i større fylkeskommunale infrastrukturiltak, hvilke lovendringer og avgrensninger som eventuelt bør gjøres, og legge dette frem for Stortinget til endelig avgjørelse på egnet måte.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene for barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov ved en eventuell overføring av Statped's oppgaver til fyl-

keskommunene og legge dette frem for Stortinget på egnet måte.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om at fylkeskommunen tar over Fylkesmannens oppgaver knyttet til fellingstillatelser for rovdyr.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om overføring av myndigheten til å gi konsesjon til små vannkraftverk (1–10 MW) og vindkraft (over 1 MW/fem turbiner) til fylkeskommunene.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen følge opp ekspertutvalgets anbefaling og vurdere organisering av sykehus på nytt med mål om å overføre ansvar for sykehus og DPS til de nye fylkene.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for hvordan minst 98 pst. av husstandene skal få et gigabit-tilbud innen 2025, og for hvordan hele landet skal få et gigabit-tilbud innen 2027.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen utrede en fordelingsmodell som ivaretar minimumsbehovet for finansiering av kjøp av FOT-ruter, og legge dette frem for Stortinget før neste anbudsutlysning.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at fylkeskommunene får full myndighet over skolestrukturen i videregående skole.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen øke tilskuddene til desentralisert høyere utdanning i høyskole- og universitetssektoren og opprette egne økonomiske overføringer til fylkeskommunene til formålet.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I–IV fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens tilråding V fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen foreslå økte midler til regional utvikling til fylkeskommunene.

II

De regionale utviklingsmidlene legges ikke inn i rammefinansieringen av fylkeskommunene.

III

Stortinget ber regjeringen styrke de regionale forskningsfondene.

IV

Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere overføring av oppgaver fra Fylkesmannen til fylkeskommunene på landbruksområdet. En forutsetning for overføring er at landbruksavtalen med nasjonale føringer ikke svekkes.

V

Meld. St. 6 (2018–2019) – Oppgaver til nye regioner – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 12. desember 2018

Karin Andersen

leder

Torhild Bransdal

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråd Monica Mæland til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 5. desember 2018****Meld. St. 6 (2018–2019) Oppgaver til nye regioner – Spørsmål fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe**

Jeg viser til spørsmål fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe v/Eirik Sivertsen, oversendt fra kommunal- og forvaltningskomiteen 29. november 2018.

1. På hvilken måte ser regjeringen for seg å involvere fylkeskommunene i de pågående og framtidige utredningene som meldingen skisserer?

Det enkelte departement har ansvar for å følge opp utredning av oppgaver på sine områder, og vil involvere fylkeskommunene og KS på egnet måte. Flere steder i meldingen er det beskrevet behov for dialog med fylkeskommunene og KS. Konsultasjonsordningen mellom regjeringen og KS er én av de aktuelle arenaene for dialog. Dersom overføring av en oppgave krever lovendring, vil ansvarlig departement utarbeide høringsnotat før det fremmes en lovproposisjon for Stortinget. Her vil fylkeskommunene ha anledning til å gi sine innspill.

2. I meldingen på side 46 skriver regjeringen: «Det er imidlertid departementets vurdering at det ikke bør innføres nye og omfattende prosedyrer for involvering i alle store statlige investeringsprosjekter da dette kan bidra til å øke planleggingstiden unødvendig. Krav om involvering av fylkeskommunene i arbeidet med å fastsette samfunns mål for KVU-arbeidet begrenses derfor til de store statlige infrastrukturprosjektene.» Hva er regjeringens definisjon av forskjellen mellom investeringsprosjekter og infrastrukturprosjekter?

Med store statlige investeringsprosjekter menes i denne sammenheng statlige investeringsprosjekter som er omfattet av KS-ordningen (ekstern kvalitetssikring) som Finansdepartementet har ansvar for. KS-ordningen omfatter i utgangspunktet alle statlige investeringsprosjekter med en antatt kostnad over 750 millioner kroner (med noen unntak).

Med infrastrukturtiltak menes her samferdselstiltak som er omfattet av KS-ordningen. Dette utgjør mer enn halvparten av alle saker hvor det til nå er gjennomført KS1. Fylkeskommunenes deltakelse i planleggingen av disse prosjektene skal styrkes, og det skal legges økt vekt på fylkeskommunenes deltakelse i arbeidet med konseptvalgutredninger til de store infrastrukturprosjektene.

3. I meldingen på side 72 skriver regjeringen «Etter departementets vurdering framkommer det ikke nye momenter i Hagen-utvalgets utredning som tilsier at klima- og miljøoppgavene bør vurderes annerledes enn tidligere.» Hvilke oppgaver er det Hagen-utvalget foreslår konkret på klima og miljø som regjeringen ikke følger opp?

Hagen-utvalget foreslår å overføre fylkesmannens ansvar innen naturforvaltning, friluftsliv og klima/klimatilpasning i sin helhet til fylkeskommunene, i tillegg til fylkesmannens innsigelsesmyndighet knyttet til sektoransvaret. Tilskuddsordninger som forvaltes av Miljødirektoratet foreslås også overført til fylkeskommunene. Videre foreslås det at veiledningsansvar overfor kommunene med hensyn til motorferdsel i utmark overføres til fylkeskommunene. Utvalget mener det er relevant å gi fylkeskommunene et regionalt samordningsansvar på klimaområdet i oppfølgingen av den nye klimaloven. Samtidig mener utvalget at Miljødirektoratet bør gis innsigelsesmyndighet på fagområdene som overføres.

Regjeringen overfører ikke ytterligere oppgaver på klima- og miljøområdet som følge av Hagen-utvalgets rapport. Oppgaver på klima- og miljøområdet overføres til fylkeskommunene som oppfølging av Prop. 84 S (2016–2017) *Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå* og Meld. St. 18 (2015–2016) *Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet*.

Fylkeskommunen skal ikke være en overkommune. Fylkeskommunene skal ha ansvar for oppgaver som har et tydelig regionalpolitisk handlingsrom og som er viktige premissleverandører for en god miljø- og klimapolitikk. En viktig forutsetning for å nå klimamålene, er at de blir integrert i fylkeskommunenes og kommunenes planlegging etter plan- og bygningsloven. Fylkeskommunene har klart ansvar og handlingsrom til å innta en regional strategisk rolle i klimaarbeidet. Alle oppgaver hos fylkesmannen som innebærer politisk skjønn innenfor artsforvaltning, utenom truede arter og verneområdeforvaltning, er overført til fylkeskommunene eller kommunene. Fylkesmannens gjenværende oppgaver knyttet til truede arter og verneområdeforvaltning har behov for et nasjonalt helhetsperspektiv, for å sikre en god oppgaveløsning og for å kunne ivareta nasjonal og internasjonal måloppnåelse.

Det vises til behandlingen av Meld. St. 22 (2015–2016) *Nye folkevalgte regioner – rolle struktur og oppgaver*, Innst. 377 S (2015–2016), der stortingsflertallet er enig i kriteriene regjeringen legger til grunn for oppga-

vefordelingen, og hvor stortingsflertallet var positive til den gjennomgangen som er gjort av fylkesmannens oppgaver knyttet til klima- og miljøoppgaver.

Oppgaver som i dag ligger på statlig nivå er kjenne-tegnet av standardisering, regelorientering og kontroll, eller er oppgaver som regjeringen vurderer at krever et nasjonalt helhetsperspektiv for god oppgaveløsning. Fylkesmannens arbeid med klima, miljøgifter og naturmangfold henger nøye sammen, og en ytterligere oppsplitting av klima og miljøfeltet vil være til hinder for å se de helhetlige sammenhengene i klima- og miljøforvaltningen. Fylkesmannens og direktoratets gjenværende oppgaver innenfor klima og miljø er etter regjeringens vurdering av en slik karakter at de har svært begrenset regionalpolitisk handlingsrom.

4. Hagen-utvalgets utredning foreslår flere oppgaver til fylkeskommunene på landbruksområdet. Hvilke oppgaver og tilskuddsordninger er det Hagen-utvalget foreslår konkret på landbruk som regjeringen ikke følger opp?

Hagen-utvalget foreslår at fylkeskommunene overtar ansvaret for Regionalt næringsprogram for landbruket. Utvalget foreslår videre at ansvaret for IBU-midlene overføres til fylkeskommunene, som så gir oppdrag til Innovasjon Norge. Landbruks- og matdepartementets vurdering er at Regionalt næringsprogram overføres til fylkeskommune, mens det ikke gjøres endringer i forvaltningsansvaret for IBU-midlene. Forvaltningen av IBU-midlene følger av nasjonal forskrift og nasjonale føringer fastsatt i de årlige jordbruksoppgjørene. De sentrale føringene for bruken av midlene, som allerede er avtalt mellom partene i jordbruksoppgjøret og lagt fram for Stortinget, kan ikke settes til side av regionale prosesser og vedtak. Dette innebærer at det er begrenset rom for regionale prioriteringer i bruken av IBU-midlene.

5. Hva skal være nordområdesekretariatets konkrete oppgaver?

Regionalt nordområdeforum ble opprettet høsten 2016 etter initiativ fra regjeringen for å styrke den helhetlige tilnærmingen til nordområdepolitikken. Forumets faste medlemmer er politisk ledelse i UD, NFD og KMD, politisk ledelse i de tre nordnorske fylkene og politisk ledelse på Sametinget. Forumet ledes i fellesskap av UD, KMD og NFD som koordinerende nordområdepartementer. Andre relevante departementer og aktører deltar avhengig av tema. Formålet med forumet er å bedre dialogen og problemforståelsen mellom nasjonalt og regionalt nivå om problemstillinger som er særlig relevante for utviklingen i nord.

Etableringen av et sekretariat for Regionalt nordområdeforum i Vadsø skal bidra til et sterkere regionalt eierskap til arbeidet med forumet.

Proessen knyttet til innretning og organisering av sekretariatet er igangsatt. Nærmere detaljer vil redegjøres for i kommuneproposisjonen for 2020. I prosessen vil departementene ha dialog med Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner og Sametinget, og sørge for at forumets formål blir ivaretatt.

6. Omlag halvparten av Arktis 2030-midlene er foreslått overført til nye Troms og Finnmark fylkeskommune. Hvilken type oppgaver er disse midlene tenkt brukt til og hvordan er de tenkt å støtte opp under Norges nasjonale prioriteringer i nordområdene?

Arktis 2030 er en søknadsbasert tilskuddsordning. Formålet med ordningen skal ligge fast.

Midlene i Arktis 2030 skal bidra til at Norge er ledende på kunnskap, er den fremste forvalter av miljøet og naturressursene i nordområdene og bidra til næringsutvikling. Eksempel på tilskuddsmottakere er forskningsmiljøer, sentrale og regionale myndigheter, næringslivet, interesseorganisasjoner og sammenslutninger. Prosjektsamarbeid er et viktig virkemiddel i nordområdesatsingen.

Overføring av om lag halvparten av Arktis 2030-midlene til den nordligste fylkeskommunen, er en konkret styrking av den regionale komponenten i forvaltningen av nordområdepolitikken. Overføringen gjør at fylkeskommunenes egne erfaringer og kompetanse i større grad vil legge føringer for hvordan ordningens mål konkret følges opp. Midlene skal forvaltes av Troms og Finnmark fylkeskommune i nært samarbeid med Nordland fylkeskommune. UD og KMD vil vurdere nærmere innretning og avgrensning av ordningen og komme tilbake til dette i statsbudsjettet for 2020. Departementene vil ha dialog med de berørte fylkeskommunene.

